

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ====
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs: DR. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „		

Tartalom: Egy igazságügyi programbeszéd. — Az új svájci házassági vagyonjog. — Felsőbirósági határozatok. — Ministeri rendeletek. — Közlemények. — Külföld.

Egy igazságügyi programbeszéd.

A reménykedés egy nemével üdvözöltük tavaly az igazságügyi tárcza vezetésében beállott változást. Az új — most már volt — igazságügyminister felől az volt az általános vélekedés, hogy hosszú ügyvédi pályáján elsajátította azt a gyakorlati érzéket, mely az igazságügyi igazgatás bizonyos bajainak felismerésében és orvoslásában szükségesebb sokszor minden elméleti készülségnél. És midőn tudomásunkra jutott, hogy ugyanaz a minister úr az igazságügyi tárcza ez idei költségvetésének országgyűlési tárgyalása alkalmával intézményünkkel is kíván foglalkozni, ebben a különben egészen természetes, de ránk nézve már szokatlanná vált dologban első föltételét láttuk a kedvezőbb fordulatnak, annak jelét, hogy az igazságügyi kormány legalább megemlékezik intézményünkről és foglalkozni is kíván bajaival.

Sajnos azonban, hogyha magának a megemlékezésnek ténye alkalmas is lehetett arra, hogy bennünk ab ovo bizonyos megelégedést keltsen, a megemlékezésnek módja és tartalma ezt a megelégedést hamar lerontotta. És bár időközben az igazságügyi tárcza újból más kezekbe került, megmaradt a szüksége annak, hogy a volt igazságügyminister úr által intézményünket érdeklőleg exposéjában mondottakkal foglalkozzunk; egyrészt azért, mert

a beállott változás nem az igazságügyi igazgatás keretébe tartozó, még kevésbé az exposéban kereshető okoknál fogva következett be, és nincs kizárva — ámbár ez irányban se nekünk, sem másoknak ezidőszerint határozott tudomása nem lehet — hogy az igazságügyi tárcza új viselője, elődjének igazgatási programját egészben, vagy részben, talán épen a mi intézményünket érintő részében magáévá tenni hajlandó; másrészt az, amit a lelépett igazságügyminister úr exposéjában a mi intézményünket érdeklőleg mondott, olyan természetű, mint bizonyos agitatorikus jelzavak, melyek a közvéleménybe dobva, abba beleveszik magukat, bizonyos mozgalmat idéznek elő, előítéleteket keltenek, irányzatot teremtenek; nem tartalmuk igazságánál és súlyánál fogva, hanem épen ellenkezőleg hamis voltuk, felületességük és ürességük miatt, amiben hasonlítanak a parafához, mely fennmarad a víz színén, mikor a legkisebb kavics is abban elmerül. Kötelességünk tehát állást foglalni azokkal szemben, amiket a volt igazságügyminister úr parlamenti beszédében mondott és pedig a legnagyobb nyomatékkal, nehogy hallgatásunkat a közvélemény a minister úr szavainak megerősítésének vegye s így azok az intézménynek még annál is több kárt okozzanak, mint amennyit, sajnos, előreláthatólag minden állásfoglalásunk daczára okozni fognak.

Mondotta pedig a volt igazságügyminister úr az országgyűlési értesítő hites szövege szerint szóról-szóra a következőket:

„Meg kell még emlékezni a közjegyzőség intézményéről. A közjegyzőségeknél, amelyek az állami igazgatás terén üdvös, jó feladatokat töltenek be, lelkiismeretesén és általában véve közmegnyugvásra, némely tekintetben kívánnivaló merült fel. Így elsősorban felmerül az, hogy egyes közjegyzőségek túlságosan nagyok, mások pedig alig bírják megélni. (Igaz! Úgy van!) Ez a tényleges helyzet kétségkívül megvan, azonban ezen csak úgy lehet segíteni, ha az u. n. 30—35,000 forintos — mert ilyen is van, ismerek hármat Budapesten — de a 20,000 forintos közjegyzőségek is megfelelően megosztassanak és az illető helyeken, ahol a kerületeknek helytelen felosztása okából az egyik koplal, a másik dúslakodik, a megfelelő területi kiigazítások megtörténnek. (Helyeslés.)

Ugyancsak kötelességemnek fogom ismerni, és már most is kijelentem, hogy a közjegyzőségek betöltésénél feltétlenül elismerem a közjegyzői helyetteseknek igényjogosultságát. (Élénk helyeslés.)

Bár nagyon nehéz dolog, de előre bejelentem, hogy minden kisértésnek ellenállok és a közjegyzőségek betöltésénél hat közjegyzőség közül hármat közjegyzői helyettesessel, kettőt ügyvéddel és egyet bíróval szándékozom betölteni (Helyeslés.) A közjegyzők részéről felmerült általános óhajnál fogva a szaktanácskozmányokon, amennyiben őket érdeklő kérdés merül fel, kötelességemnek fogom tartani őket mindenkor meghallgatni.“

Látható ebből, hogy nem sok az, amit a volt igazságügyminister úr a közjegyzőségről mondani szükségesnek tartott. De talán a terjedelem nem is határoz. Kevés szóval is rá lehet mutatni valamely intézmény tökéletlenségeire és az orvoslás módjára is, a reform elveire, főirányára. Egyszóval egy programnak nem a kelléke, hogy bőbeszédű legyen. De igenis afelől egy reformprogramot már meg lehet ítélni, hogy a reformálandó intézmény valóságos és lényeges hiányait fedje-e fel, és az ezek orvoslására legcélravezetőbb eszközöket jelöli-e meg. Ha ebben a két pontban valamely program kifogásolható, akkor az, aki a programot adja, vagy fel nem ismerte az intézmény valóságos hiányait, vagy amennyiben a reform eszközeit nem helyesen válogatja meg, a szükséges politikai képességek híjában szenved.

A volt igazságügyminister úr programját nézve és azt keresve benne, hogy miket látott ő a közjegyzői intézmény reformja szempontjából leglényegesebb és legégetőbb orvoslást igénylő hiányoknak, valamint hogy milyen eszközökkel akarta azokat meg-orvosolni, a legkedvezőtlenebb következtetésre kell jutnunk a minister úrnak úgy a közjegyzői intézményt illető tájékozottsága, mint igazságügyi politikájának vezérlő eszméi felől általában. A volt igazságügyminister úrnak nem volt szava, pedig kellett volna hogy legyen, ha már a közjegyzői intézmény dolgát szóvá tette, arról, hogy az intézmény szervezetileg egy fél alkotás, melynek emiatt jogszolgáltatásunk csak nagyon tökéletlen hasznát veheti; hogy a hatáskör fontos kérdése, a közjegyzői okiratok félszeg helyzete a perbeli bizonyításban, az intézmény függeteg volta, a bírói megbizotti viszony, csupa megoldásra váró kérdések, és pedig olyanok, melyek a kari érdek szempontjából nagyon alárendelt jelentőségűek ahhoz a jelentőséghez képest, melylyel egy czélszerűen és oekonomikus módon szervezett jogszolgáltatási rendszer szempontjából bírnak. A bíróságok mentesítése az örökösödési és végrehajtási eljárásban reájuk rótt teendőktől,

ami a közjegyzői intézmény egyik legnagyobb hasznát és életbe-
léptetésének egyik az akkori igazságügyminister, Pauler Tivadar
által nyílt parlamenti ülésben beismert főczélját képezte, máig is
azon a ponton van, ahol 34 évvel ezelőtt állott. Ezekről és más
hasonló fontosságú dolgokról, melyek méltó ambícióját képez-
hetnék egy tág látkörrel bíró nagyszabású államférfiúnak, melyek-
nek nem szabadna hiányozni programjából, ha már programot
ad, bármikép vélekedjék is felőlük, és bármily értelemben szán-
dékosszék is azokat különben megoldani: ezekről a volt igazság-
ügyminister úrnak nem volt mondanivalója.

Hanem szólott mindezek helyett két dolgról és tekintve
kijelentéseinek összefoglaló szerkezetét, valamint azt, hogy szavai-
ból hiányzik minden, ami arra mutatna, hogy nem kimerítő módon,
hanem csak futólagosan akarta letárgyalni a közjegyzőséget, arra
kell következtetnünk, hogy ezt a két dolgot tartotta ő a magyar
közjegyzőség fő, ha nem egyedüli, mindenesetre legégetőbb orvos-
lásra szoruló hiányának.

Az egyik némely közjegyzői állásoknak aránytalan jövedel-
mezősége. Nem tudjuk, honnan vette a volt igazságügyminister
úr annyira szabatos információit. Annyi bizonyos, hogy teljesen
tájékozatlan forrásból meríthette, mert adatai egyenesen fantasti-
kusak. Nem fogjuk azt az ízléstelenséget elkövetni, hogy szám-
adataival szemben mi is számokat dobjunk a nyilvánosságba, de
biztosíthatjuk a ministert, hogy alig fog találni közjegyzőt, aki
neki könyveit szívesen meg ne mutatná, ha arról van szó, hogy őt
meggyőzze róla, mennyire szerények valóban a közjegyzői jöve-
delmek, és mennyire túlzottak azok az adatok, amelyeket némelyek,
s ezek között a minister úr hírforrásai is, elég könnyelműen,
minden komolyság és felelősségérzet nélkül széthordanak; egy
eljárás, melyet csak az a körülmény alkalmas némileg menteni,
hogy országunk általában az elnagyolások országa. Nagyító üvegen
szoktuk nézni az embertársainkat. Vagyonukat, jövedelmüket, ér-
nyeiket és hibáikat is. Hiányzik úgy látszik bennünk némileg a
dolgok realitása iránti érzék. A valóságra redukálva legtöbbször
tetemesen kisebbek vagyunk minden vonatkozásainkban, mint a
milyeneknek magunkat képzeljük, vagy egymást látjuk.

Ha az igazságügyi minister úr megbízható tájékozást kívánt
a közjegyzők jövedelmei felől, elég lett volna a ministerium irat-
tárában fekvő ügyforgalmi kimutatásokat áttanulmányoztatnia, sőt

módjában lett volna neki, és módjában áll utódjának, még nagyobb
pontosságot is elérnie, ha elrendeli, hogy a közjegyzők a szokásos
statistikai kimutatásokat, egy rovattal kibővítsék és azokban a
tárgyalt hagyatékoknak számán kívül azoknak leltári értékét, az
ingyenes hagyatékoknak számát és a behajthatlanul maradt díjak
összegét is feltüntessék. A közjegyzőknek ez ellen nem volna
kifogásuk, mert nincs titkolni valójuk; sőt ők bizonyára hajlandók
lesznek még tovább is menni és ügyforgalmuk tekintetében is
részletesen kimutatni minden egyes ügylet értékét, illetve fokozatos
díját. Az ilyen statistika mindenesetre méltóbb alapja lesz egy
igazságügyi kormány kijelentéseinek vagy intézkedéseinek, mint
holmi gazdátlan és könnyelmű, vagy rosszakaratú híresztelések;
egy csapással véget vetne az aranybányákról szóló mondáknak,
igazolná azt a tömérdek ingyenmunkát, amit a közjegyző végez
és igazolná főképp azt a szerény jövedelmet, amelyben valósággal
részes. Igazolná, hogy míg a közjegyzők túlnyomó része, bátran
mondhatjuk $\frac{9}{10}$ -ed része csak épen a legszükségesebbet tudja
megkeresni, sőt ezeknek nagy része egyenesen a léttel küzd, addig
alig van néhány állás és sokat mondunk, mikor az összes állások
 $\frac{1}{10}$ -ed részére tesszük a számukat, melyek megadják a tisztos
polgári módot, azt, melyre előképzettsége és szolgálatainak gaz-
dasági értéke révén a közjegyző joggal igényt tarthat, számba
véve azt is, — amitől igazságosan eltekinteni nem lehet — hogy a
közjegyző csak életpályája derekán túl vergődik önállóságra; elő-
léptetésre, fizetésemelésre, nyugdíjra a maga és hátramaradottai
részére nem számíthat.

Ezen a ponton azután két megfontolás merül fel. Az egyik
az, hogy közviszonyainkra épen nem vet kedvező világot, sőt
országunk szegénységét, iparunk és kereskedelmünk hátramaradott-
ságát, de egyúttal a közjegyzői intézménynek is fejletlen voltát
illusztrálja épen az a körülmény, hogy a közjegyzői karnak csak
ilyen csekély töredékéről lehet elmondani, hogy a tisztos közép-
színelvonalán mozgó jövedelemmel bír, holott nem volna egyéb,
mint az igazságosságnak követelménye, hogy a közjegyzői karnak
nemcsak egy csekély töredéke, hanem lehetőleg az egész kar
legyen legalább is olyan jövedelmi viszonyok között, melyek a
megfelelő társadalmi állású tisztviselői kar emelkedő járandóságok-
ban, nyugdíjban, özvegyi és árvaellátásban jelentkező biztosított
anyagi helyzetének megfelelnek. És itt egészen eltekintünk a kér-

désnek a társadalmi problémák felé néző oldalától, pedig szembe-ötölő, hogy a kari kérdés egészen eltöri azon jelentőség mellett, melylyel egy tisztas anyagi helyzetben lévő független társadalmi osztály fennmaradásának biztosítása éppen hazánkban még csak kialakulófélben lévő középosztályára nézve bír. A második megfontolás, mely itt felmerül, az, hogy még az a töredéke is a közjegyzői karnak, amely ugyan nem kivételes, de tisztas jövedelmi viszonyok között él, kedvezőbb helyzetét nem annak a hatáskörének köszönheti, amelybe az állam szabályozólag belenyul, hanem annak, amely minden állami beavatkozástól független.

És itt rátérhetünk arra, amit a volt igazságügyminister úr által kilátásba helyezett reform-rendszabályokról, azoknak célra-vezetőségéről s azokkal összefüggőleg a politikai judiciumról mondtunk. Mert a volt igazságügyminister úrnak nemcsak kiinduló pontja volt téves, hanem az eszköz is, amelyet az állítólagos jövedelmi aránytalanságok megszüntetése végett kilátásba helyezett, egészen elhibázott. A volt igazságügyminister úr ugyanis azt, hogy mint ő jellegzetesen mondta: „az egyik közjegyző koplal, a másik dúslakodik“, a kerületek helytelen felosztásának tulajdonította és ezért megfelelő területi kiigazításokat helyezett kilátásba. Hiszen lehetséges, hogy egyik vagy másik helyen a kerületek felosztása helytelen, csak-hogy ennek a dolognak semmi köze sincsen a minister úr kiinduló pontjához, azokhoz a fantasztikus jövedelmekhez. A kerületek kiigazítása csak annyit célozhat és eredményezhet, hogy a hivatalos megbízások aránylagosan osztassanak el az egyes közjegyzők között. Ha van egyik vagy másik helyen oly kerületi beosztás, melynek révén az egyik közjegyző tetemesen nagyobb számú birói megbízásban részesül, mint a másik, úgy az aránytalanságoknak megfelelő, a közönség igényeit és érdekeit is szemmel tartó correcturája ellen a közjegyzői karnak kifogása bizonyára nem volna. De nagy tévedés azt hinni, hogy amennyiben egyik vagy másik közjegyző kedvezőbb jövedelmi viszonyok között van, ezt mindig a birói megbízotti ügykörnek köszönheti és a birói megbízások egyenletesebb felosztásával a közjegyzői jövedelmek is kiegyenlítődni fognának. Hogy mennyire téves ez, annak bizonyítására elég éppen a minister úr kiinduló pontjára, t. i. a fővárosra utalni. A birói megbízások éppen azokban a fővárosi irodákban, amelyek a minister úr szeme előtt lebeghettek, nem nagyobb számúak, mint a többiekben, és jövedelmük az illető irodák összjövedelméhez

képezt mondhatni csak egy csekély töredéket képvisel. Ha az igazságügyminister úr ezeknek a birói megbízásoknak más elvek szerint való felosztását rendeli el, vagy azoknak nagyobb megosztása, helyesebben csökkentése végett új állásokat szervez, ennek a hatása csak abban fog nyilvánulni, hogy éppen azok az irodák, melyeknek összforgalma kisebb, amelyeknek összjövedelméhez képezt tehát a birói megbízásokból eredő jövedelem aránylag jelentékenyebb, még kisebb forgalmúakká lesznek. Tehát a minister evvel a rendszabályval éppen ellenkezőjét érne el annak, amire kijelentése szerint célzott. A kisebb forgalmak még jobban megcsökkennének, a nagyobbak nagyjában változatlanok maradnának. Ez a dolog annyira világos, annyira egyszerű, hogy szinte lehetetlen a volt igazságügyminister úr tervének magyarázatát a közjegyzőség viszonyaiban való tájékozatlanságnak tulajdonítanunk. És valóban, ha megtudjuk, amiről csak a legutóbbi napokban kezdtünk híreket kapni, a volt igazságügyminister úr már régebben fehérvást intézett a bíróságok vezetőihez, hogy őt a területükön lévő közjegyzőségek jövedelmi viszonyai felől tájékoztassák, úgy lehetetlen arra a következtetésre nem jutnunk, hogy a minister úr igenis egy nagyarányú szaporítási tervvel foglalkozott, de annak kiinduló pontja nem a nyilvánvaló jövedelmi aránytalanságok igazságos kiegyenlítése volt, hanem kiinduló pont volt maga a más okokból már előzetesen elhatározott nagyarányú szaporítás, melyhez a még csak megállapítandó — és bizony a legkevésbé célra-vezető úton és módon megállapítani kerestett — jövedelmi aránytalanságok csak az ürügyet voltak hivatva szolgáltatni.

A második dolog, amivel a volt igazságügyminister úr beszédjében foglalkozott, a közjegyzői állások betöltésének kérdése. Csakugyan fontos egy kérdés, bár nem abból a szempontból, melyből a volt minister úr azt felfogta. Az 1886: VII. törvénycikk életbeléptetése óta állandó és jogosult panaszaink tárgya a közjegyzői állások betöltése körül követett gyakorlat. Az 1886: VII. törvénycikk által a képesítési kérdésben behozott szerencsétlen reform olyan sebet ütött az intézményen, amely azóta sem hegedt be, sőt nem is fog behegedni soha, amíg a képesítés kérdésében más, igazságosabb és célravezetőbb törvényes intézkedéssel helyettesítve nem lesz. Ezért sürgettük mindig és sürgetjük a képesítés kérdésének újabb törvényes rendezését, addig amíg ez bekövetkezik, legalább olyan gyakorlatot, amely a törvénynek kedvezőtlen hatását

intézményünk fejlődésére enyhíteni alkalmas. Nem kasztszerű velleitások, nem monopolszerű helyzetre való törekvés indítanak erre, hanem a jogszolgáltatási érdekeknek minden egyéni vagy karbeli önzéstől ment felfogása, amennyiben egy egészséges alapon fekvő és megfelelően működő közjegyzői intézmény általános jogszolgáltatási érdeket képvisel, és az ilyen intézmény fennmaradásának és célravezető működésének a zárt testületi rendszer egyik leglényegesebb előfeltétele.

A korlátolt létszám, az állami kinevezés ugyanebből az alap gondolatból fakadnak. Aki ezeket elfogadja, az elismeri, hogy a közjegyzői intézmény jogszolgáltatási feladatai bizonyos kivételes elhelyezést és kivételes szabályozást tesznek szükségessé, és következetlenségbe jut, hogyha a képesítés dolgában azokat a korlátokat megint lerontandóknak tartja, amelyekkel az intézményt szervezeteileg körülvette. Nem az értelmi képesítésen fordul meg ez a kérdés, ámbár megfelelő szakgyakorlat nélkül jó közjegyző ép oly kevéssé gondolható, mint jó ügyvéd, vagy jó bíró, és az, aki megfelelő speciális gyakorlat nélkül lépett erre a pályára, bármily értelmes egyén és kitűnő jogász is legyen különben, hosszú ideig tökéletlen közjegyző fog maradni. Aki ezt tagadja, az már evvel is bizonyoságát adja annak, hogy a közjegyzői tudományról, — az ars notarialisról mint annak idején mondani szokták — csak halvány fogalommal bír. Hanem ennek a kérdésnek lényege azon fordul meg, hogy a jelölti és helyettesi intézmény egy nélkülözhetlen része a közjegyzőségnek. Szerepe a közjegyzőségben egészen más, mint az ügyvédségnél vagy a bíróságnál a jelölti, vagy jegyzői személyzeté. A különbséget épen a közjegyzői állások korlátolt létszáma okozza, az állami kinevezési rendszer, a kinevezések teljes bizonytalansága, a törvényileg szabályozott díjrendszer, és egyebek. Hogyha a közjegyzői kinevezés teljesen az igazságügyi kormány kényétől függ, a közjegyzőjelöltnek törvényesen garantált előléptetésre igénye nem lévén, mint van a bírónak, sem önálló gyakorlat folytatására joga, mint az ügyvédnek, akkor a legkevesebb, hogy abba a bizonyos automatikus előléptetésbe fektethesse reményeit, családalapítási és életterveit, amelyet a zárt testületi rendszer minden kedvezőtlen esély dacára nyújt. De hogyha a jelölt ebbe sem vetheti reményét, hogyha azt kell látnia, hogy évtizedek után, melyeket a gyakorlatban töltött, mialatt ügyvéd kartársai önállósították magukat, bíró kartársai pedig előléptek,

deresedő fővel, számtalan pályázati kísérlet után a legszerényebb állástól is elütve lesz olyanok által, akik az ügyvédi vagy bírói pálya könnyebb és a siker több esélyeit nyújtó kezdetein kerültek eléje, akkor a jelölt arra a tagadhatlanul helyes következtetésre fog jutni, hogy a közjegyzőjelölti pályát elhagyja, vagy inkább arra reá sem lép, hanem megkísérli a boldogulást az ügyvédi vagy a bírói pályán, megmaradván még mindig az a lehetősége, hogy amennyiben az ügyvédi vagy bírói pályán nem boldogult, közjegyzői kinevezésért folyamodhasson. A közjegyzőség pedig ilyen módon idővel lehetetlenné válik, mert az közjegyzőjelölti intézmény nélkül hosszú ideig fenn nem tartható.

Azért az 1886: VII. törvénycikkkel életbeléptetett kinevezési rendszerrel szemben a közjegyzői karnak csak egy állásonja lehet, az, amelyet eddig mindig fentartott, s amelytől jövőben sem fog eltérni, t. i. censeo essere delendam. Olyan megalkuvásformát, minőt a volt igazságügyminister úr beszédjében kilátásba helyezett, hogy t. i. az üresedések egy részét a közjegyzői karból pályázók számára tartsa fenn, másikat az ügyvédek és bírák között ossza meg, el nem fogadhat. A minister úr tervével szemben különben, mely szerint hat állás közül hármát közjegyzői helyettesessel, kettőt ügyvéddel, egyet bíróval akart volna betölteni, nagyon súlyosak és indokoltak volnának aggályaink még akkor is, hogyha már elvileg is nem kellene visszautasítandóknak tartanunk. Azt kell kérdeznünk, hogy a minister úr tervében hová tette az áthelyezést kérő közjegyzőket? Hiszen a jobb állásba való áthelyezés az előmenetelnek egyetlen módja, amely a közjegyzői pályán nyitva áll. Az ilyen áthelyezéstől az arra érdemes közjegyzőt elütni épen olyan, sőt még nagyobb igazságtalanság, mint a közjegyzői jelöltet a kinevezésnél mellőzni. Azonfelül a bejelentett terv még egy sokkal nagyobb igazságtalanságot rejthet magában, mint az, mely a megosztás számarányában fekszik, mert hát a közjegyzői állások nemcsak numerantur sed etiam ponderantur. Hiszen nagyon kevés az, mely ponderál. De az a bizonyos tizedrésze a közjegyzői állásoknak, a népességi és kereskedelmi góczpontokon, ha épen ezek jutnak, mint az eddigi tapasztalatok mutatták, a közjegyzői karon kívülről pályázóknak, akkor az elosztás még úgy is a legnagyobb igazságtalanságot jelentené, ha nem minden második, hanem csak minden tizedik kinevezés jutna nem karbelire.

És mindezek felett, ami a volt minister úr tervében már az első hallomásra visszatetsző: hogy az egyenesen a koncosztogatók benyomását kelti, ami lealázó a közjegyzőségre ép úgy, mint ahogy az igazságügyi kormányzat méltóságának sem felel meg. Közhivatalok betöltésénél az állami érdekek lehetnek az egyedül irányító szempont. Ezt a szempontot pedig nem lehet matematikai műveletek módjára kezelni. Az a bizonyos alacsony felfogás ró le erről a tervről, mely a közszolgálat egész szervezetét bizonyos számú javadalmak raktárának tekinti, amely csak arra van rendelve, hogy az ellátásra szorulókat sokaságát velük a kormányzat annyira, mennyire kielégíthesse. Egy államférfi, aki ezt a nevet csak némi- leg is megérdemli, bár mennyire tudja is azt a nem tagadható tény, hogy a közhivatalok az egyén szempontjából életellátást jelentenek, tudni fogja azt is, hogy az összesség, az állam szempontjából jelentőségük egészen más. És hogyha az egyénre nézve jogosult és természetes is, hogy a közhivatalra való törekvésében az az egyéni szempont legyen a mozgató erő, az államférfinak épen ellenkezőleg a közhivatalok betöltésénél az egyéni szempontot ignorálni s magatartását kizárólag az összesség érdekei által parancsolt magasabb szempontok szerint kell megszabnia.

És végül: bár mennyire hibáztassuk is mi közjegyzők az 1886. VII. törvényczikk által életbeléptetett kinevezési rendszert, annyira megtévedettnek és a jogszolgáltatási érdekekre károsnak az akkori törvényhozó intencióját soha nem ösmertük, hogy evvel az intencióval egy olyan kinevezési rendszert, mint aminőt a volt igazságügyi minister úr contemplált, összeférhetőnek tarthatnánk. Az 1886. VII. törvényczikk nem akarta a közjegyzői intézményt egyenesen aláásni, csak arra akart módot nyújtani, hogy az ügyvédi és bírói karra nézve az a lehetőség, hogy a közjegyzői pályára átlépjen, egyenesen kizárt ne legyen. Ettől a felfogástól az a másik, mely az átlépést egyenesen rendszerré óhajtja tenni, nagyon is távol áll. Sokkal kevesebb lett volna panaszunk az 1886. VII. törvényczikk kinevezési rendszere ellen, hogyha a törvényhozó eredeti intenciójához képest az mindig oly módon kezeltetett volna, hogy a közjegyzői intézmény exigenciáinak sérelme nélkül, kivételes esetekben, érdemes egyének helyeztetek volna csak át a rokon karokból; amint hogy nevek megnevezése nélkül is ismerjük mindnyájan azokat a ministereket, akik a közjegyzői állások betöltésénél a törvény ezen egyedül helyes felfogása által vezéreltettek

magukat. Csakhogy épen ezekről tudjuk, hogy ők maguk is a törvényadta szabadságot nem mint hatalmuknak egy kívánatos alkotórészét, hanem úgy érezték, mint egy kellemetlen nyügöt, melytől legszívesebben megszabadultak volna, hogy bizonyos politikai kényszerűségeket magukról lerázzanak.

Hogy különben a volt igazságügyiminister úrnak a kinevezési gyakorlat dolgában adott programját hogy kell értelmeznünk, azt legjobban a minister úr saját tettei mutatják. Az a gyakorlat, amelyet ő a közjegyzői állások betöltése dolgában követett, praecedens nélkül való. Nemcsak hogy soha még minister a közjegyzői karból pályázókat annyira nem mellőzte, mint ő, hanem amit Magyarországon igazságügyiminister még meg nem cselekedett, a volt igazságügyiminister úr számos kinevezéseivel mellőzte magát a törvényt is. Az 1874. XXXV. törvényczikk 6. §-a világosan, röviden, minden félreértést és elcsavarást kizáró módon rendel, hogy: a közjegyzői állomás pályázat útján töltesse be. A pályázati kérvények a közjegyzői kamarához intézendők, mely azokat a pályázati határidő lejártá után az igazságügyiministerhez terjeszti fel. Ezek a rendelkezések kizárják a kinevezésnek minden más módját. Kizárják egy állás betöltését anélkül, hogy arra pályázat hirdettetett volna, kizárják az olyan egyén kinevezését, aki a pályázatban részt nem vett. Minden ami a törvény ezen világos rendelkezésének ellenére történik, önkényes felforgatása a törvényes rendnek. Már pedig a volt igazságügyiminister úr betöltötte a nagyatádi közjegyzőséget olyan egyénnel, aki arra nem is pályázott. Hasonlót cselekedett a malaczkai közjegyzői állásra vonatkozólag. Ide áthelyezte anélkül, hogy a pályázatban részt vett volna, azt a közjegyzőt, akit röviddel előtte a gödöllői állásra nevezett ki, és pedig még mielőtt az illető mint kinevezett közjegyző állását elfoglalta volna. A szombathelyi ujonnan szervezett állást pedig betöltötte anélkül, illetve azelőtt, hogy arra egyáltalában pályázat lett volna hirdetve. Nyugodtan mondhatjuk, hogy hasonló Magyarországon igazságügyiminister még nem cselekedett, sőt ehhez fogható semmibevevése a fennálló törvényeknek és a törvény alapján fejlett és harmincz év óta, kivétel nélkül, lelkiismeretesen szemmel tartott gyakorlatnak bizonyára az összes művelt államok igazságügyi igazgatásában páratlanul áll. A legmélyebb megdöbbenés vesz rajtunk erőt, látva hogy ennyi önkény- nyel és ennyi könnyűvérrel épen a jogrend első hivatott öre az igazságügyiminister sérti a törvényt. Azt kérjük, hogy Magyar-

országban hol vannak a törvény, hol a jogrend garanciái, hogyha ilyeneket megtorlatlanul el lehet követni? Hiszen igaz, hogy Magyarország boldogulása szempontjából nagyon jelentéktelen dolog néhány közjegyzői állás betöltése. De egy törvénynek megsértése mindig nagy dolog. Annak a jelentőségét nem az egyéni esettől kár, vagy igazságtalanság mértékén szabad mérni, hanem mértékét képezi az az óriási kár, amit az ország erkölcsi értékeiben okoz. A legjelentéktelenebb embernek legcsekélyebb törvénysértése is, ha megtorlatlanul marad, megingatja abban a kis környezetben, mely róla tudomást szerez, a jogrendbe vetett bizalmat, a törvénynek tisztelétét. És ez a hatás növekszik annyival inkább, amennyivel magasabbban áll a társadalmi létrán az a fok, melyről a törvényt letaszították.

A volt igazságügyminister úr bucsúbeszédjében annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy működését az ország jogászközönsége osztatlan tetszéssel kísérte és távozását sajnálattal látja. Mi nem vagyunk abban a helyzetben, hogy a miniszter úrnak ezt a felfogását megerősítsük. Ellenkezőleg, a mi tapasztalatunk az, hogy a jogászság túlnyomó része nagy aggodalommal látta az igazságügyi tárczát olyan ember kezében, akiben egy igazságügyi miniszter első kelleke, a törvénynek tisztelése hiányzott. És ha valamiben osztatlan nézetünk szerint a jogászközönség, hát osztatlan a megszabadulás érzetében, amit a miniszter úr távozása mindenfelé keltett.

Minekünk közjegyzőknek azonban nem szabad ennyivel beérnünk. Miránk kötelezettségeket szabnak a volt igazságügyminiszter úrnak nemcsak programbeszédje, de főképp törvénytelen kinevezései is. Az előbbi illetőleg kötelességünk az illetékes tényezőket és a közvéleményt is felvilágosítani arról, hogy mennyire hamisak a közjegyzői állások nagy jövedelmezősége tekintetében a volt igazságügyminiszter úr által a nyilvánosságba dobott adatok és mennyire czélját tévesztett volna, sőt az intézmény egyenes romlására vezetne az a politika, mely ily hamis adatok alapján akarná a közjegyzői állásoknak máskülönb, és megfelelő garanciák mellett, magunk által is óhajtott szaporítását eszközölni. Ami pedig a miniszter úr törvénytelen kinevezéseit illeti, ezek tekintetében a közjegyzői kar hivatott képviselőinek, kamaráknak, országos egyletnek, congressusnak, az országgyűléshez kell fordulniok panaszával. A jogsértésből különben precedens lesz, a precedensből állandó gyakorlat, a gyakorlatból jog, a jogból törvény.

Az új svájci házassági vagyoni jog.

(Folytatás.)

III. A vagyonegyesítés rendszere.

Törvényes rendes házassági vagyoni jogul, amint azt már az alapelvek tárgyalásánál jeleztük, a vagyonegyesítés (*Güterverbindung*) rendszere van elfogadva. Lényege abban foglalható össze, hogy a férj és nő vagyoni viszonyait, a tulajdoni viszonyok épségbentartása mellett, egy gazdasági egységgé: az u. n. házassági vagyoni egyesíti a férj kezelésével és hasznélvezetével. Az elnevezése ezen rendszernek tehát épen nem karakterisztikus, mert a vagyonegyesítés egy neme — fokozottabb mértékben, mert a tulajdoni viszonyokra is kiterjedő hatálylyal — a vagyoni közösség is és a lényegnek mindenesetre megfelelőbbek volnának a *kezelési közösség* (*Verwaltungsgemeinschaft*) vagy a *férj kezelése és hasznélvezet* (*Mannesverwaltung und Nutzung*) elnevezései, melyeket ezen rendszerre mások javasoltak. Valamint az elnevezés, úgy maga a rendszer is sok támadásban részesült. A mellette felhozott érvek: a kereső férj szükséglete tőkénének gyarapítására; a házastársak vélelmezhető akarata; régi hagyományok; a mindinkább elterjedő aggregációs szemben a házasságra való csábítás (Dernburg) stb. nem igen állották meg a kritikát és így csak érthető, hogy az első tervezet utóbb sok oly módosításon ment keresztül, melyekkel a „férj-egoizmus“ ezen rendszerének éle elvétetett. Ilyeneknek tekinthetjük a törvényes vagyoni joggal szemben concedált teljes szerződési szabadságot; a bizonyos esetekben beálló törvényes vagyoni különzés elismerését; ugyanannak bírói kimondhatását; a vagyonegyesítés alól kivett u. n. fentartott vagyoni körének kiterjesztését és mindenekelőtt, szemben a német rendszerrel, a nőnek a vagyonszaporulatban való részesítését. Mindezekre ehelyütt csak a rendszernek általános jellemzése végett utaltunk és az alábbiakban még részletesen visszatérünk.

1. *Tulajdonjogi viszonyok.* A vagyonegyesítés rendszere a házastársak minden vagyoni viszonyát, a fentartott vagyoni egyedüli kivételével, egy tömeggé, a házassági vagyoni egyesíti. Nem tesz különbséget, hogy a házastársaknak a házasság megkötésekor már meglévő vagy utóbb szerzett vagyonról van-e szó; valamint nem tesz különbséget a szerzés módja sem, tehát kiterjed a vagyonegyesítés úgy a szerzett, valamint az öröklés vagy ajándékozás útján háramlott vagyoni viszonyra; és végül beleesik a házastársak

minden jövedelme és keresete is, amennyiben nem tartozik a fentartott vagyonhoz. (223. § 1.) Ez az egyesítés azonban csak gazdasági jellegű és az egyesített házassági vagyon különböző jogi sorsban részesülő vagyontömegekből áll. Nevezetesen megoszlik *férji és női vagyona*, melyekre az illető házastársak tulajdonjogukat változatlanul megtartják. (224. § 1.)

A *női vagyonhoz* tartozik, amivel a nő a házasság megkötésekor már bír, vagy ami reá a házasság tartama alatt harmadik személyről öröklés vagy ajándékozás útján, tehát ingyenesen, háramlott (223. § 1.) és mindezek surrogatuma (225. §), vagyis az, ami a megvált vagyontárgyak pótlására szereztetett be (*remplis*). Mindez képezi a „*behozott női vagyont*“ (*eingebrachtes Frauengut*), mely az alább kifejtendők szerint a férji kezelés és hasznélvezet alá kerül, vagyis *lekötött női vagyonná* lesz.

A *férji vagyonhoz* tartozik ellenben a házassági vagyon minden egyéb alkatrésze; tehát elsősorban szintén a férj által a házasságba hozott vagy reá utóbb ingyenesen háramlott vagyon (223. § 1.) és ezek surrogatuma (225. §) és ez képezi a *behozott férji vagyont*; másodsorban azonban nemcsak a férji, hanem a női behozott vagyonnak is minden jövedelme és mindkét házastársnak egész keresete, egyáltalán az egész *szerzemény* (*Errungenschaft*). (224. § 2., 3.)

A vagyonegyesítés tehát a tulajdonban való változást csak a szerzeményre nézve létesít, amennyiben minden szerzemény és így a nőé is a férj tulajdonává lesz. Szerzemény (*Errungenschaft*) alatt pedig mindazt kell érteni, amit a házastársak a házasság alatt nem ingyenesen és nem a behozott vagyon helyettesítésére szereznek. A szerzemény tehát egészen specialis jogtechnikai fogalom, melytől nevezetesen megkülönböztetendő a *szaporulat* (*Vorschlag*) fogalma. Utóbbi alatt csupán az értendő, ami a házasság megszűnése után, a házassági vagyonból, a tartozások és a férji és női *behozott* vagyon levonása után, mint felesleges fenmarad, tehát a valóságos vagyonszaporodás, a „szerzemény“ a mi közszerzeményi jogunk és az értékelmélet szerint. A szaporulat (*Vorschlag*) közelebbi szabályaira és sorsára az alábbiakban még visszatérünk. Ellenben szerzemény alatt egyáltalán minden nem ingyenesen szerzett és nem behozott vagyontárgy pótlására szolgáló vagyontárgy maga értendő, tekintet nélkül arra, hogy tényleges vagyonszaporodást jelent-e ez a szerzés vagy nem, ami egyáltalán csak a házasság megszűntével

állapítható meg és jön számításba. Az ilyen vagyontárgy pedig, akármelyik házastárs részéről történik a szerzés, a férj tulajdonává lesz (224. § 2.) és természetesen emellett, mint a férji vagyon alkatrésze, egyúttal a házassági vagyonhoz tartozik. Szerzemény ilyen értelemben és hatályljal a törvény kifejezett rendelkezése (224 § 3.) szerint a női behozott vagyon minden jövedelme és a nő minden keresete is, kivéve természetesen, amennyiben utóbbi az alább tárgyalandó szabályok szerint fentartott vagyont képez. A női vagyon jövedelme szempontjából lényeges, hogy mely időpontban tekinthető az megszerzettnek és így a férj tulajdonának. Ez az időpont a polgári gyümölcsökre (kamatra stb.) az esedékesség, a természetes gyümölcsökre nézve pedig az elválás időpontjában van megállapítva (224. § 3.).

Miután a vagyonegyesítés rendszere mellett az alább kifejtendők szerint a női behozott vagyon a férj kezelése és hasznélvezete alá, tehát mindenesetre birtokába kerül és pedig minden külön *actus* nélkül, a törvény erejénél fogva: ennél fogva természetesen lényegessé válik, és pedig úgy a házastársak között, mint harmadik személyekkel, nevezetesen a férj hitelezőivel szemben, a *bizonyítás* kérdése. Erre nézve a törvény vélelmet állít fel a férji vagyon mellett, melylyel szemben az, hogy valamely vagyontárgy a női vagyonhoz tartozik, bizonyításra szorul. (223. § 2.) Ez a vélelem ugyanazon a felfogáson alapul, mint az ismeretes római jogi *praesumptio Muciana*. Legalkalmasabb bizonyítási eszköz mindenesetre a házastársak által a behozott vagyonról felvett *leltár* szolgálna. A törvény azonban ilyenek készítését kényszerítő erővel nem írja elő, hanem azt csupán mint facultativ intézményt szabályozza. Mindegyik házastársnak jogában áll, bármikor leltár felvételét és pedig közokirat alakjában, a másiktól követelni. (226. § 1.) Bizonyító erővel azonban és természetesen akkor is az ellenbizonyítás megengedése mellett, csupán oly leltár bír, mely a leltározott vagyon behozatalától számított 6 hónapon belül vétetett fel és mindkét házastárs vagy jegyes aláírásával, valamint hitelesített kelettel van ellátva. (226. § 2.)

A leltározással összeköthető a behozott vagyontárgyak megbecsülése. Az érték megállapítása a leltárban kivételesen *venditionis causa* is történhetik, amikor a női vagyontárgyak a férj tulajdonába mennek át és a nőnek a felvett értékre szóló követelése létesül. Ehhez azonban kifejezett ily értelmű megállapodás és házassági szerződés

szükséges. Rendszerint tehát az értékmegállapítás csupán *taxationis causa* történik és a felvett érték csak becsérték jelentőségével bír. Vagyis a felvett érték szerint állapítandó meg a házastársaknak a behozott vagyomból esetleg hiányzó vagyontárgyak megtérítése iránti kötelezettsége. (327. § 1.) Ez azonban az ellenbizonyítás lehetőségét nem zárja ki. Sőt ennek egy esetét maga a törvény állapítja meg, annak kimondásával, hogy a házasság tartama alatt jóhiszemben eladott vagyontárgyak becsértékének helyébe a tényleges vételár lép. (227. § 2.)

2. *Fenntartott vagyon.* A házassági vagyonjognak egy régi elvét: „Mann und Weib haben kein *gezweiet* Gut bei ihrem Leib“ az új svájci törvény elejtette és elismerte annak lehetőségét, hogy a házastársak különböző jellegű vagyonokkal bírjanak. A házassági vagyonnal szemben áll ugyanis a házastársak „*fenntartott vagyona*“ (*Sondergut*, egyenlő a német *Vorbehaltsguttal*, *biens réservés*). Ilyennel bírhat úgy a férj, mint a nő, de jelentősége csak a nő fenntartott vagyonának van, mert a férj minden, nevezetesen a házi közösség érdekében elvállalt kötelezettségeikért is személyesen, tehát egész vagyonával felel. Ellenben a nő fenntartott vagyona lényegesen eltér a vagyonegyesítés mellett a nőnek behozott és lekötött vagyonától, a vagyonközösség mellett pedig a közös vagyontól. Mindkét rendszer mellett ugyanis a nő fenntartott vagyonára a harmadik rendszer, a vagyonekülönzés szabályai alkalmazandók (214. §) és így úgy a vagyonegyesítés, mint a vagyonközösség mellett a fenntartott vagyon létesítése tulajdonképpen partialis vagyonekülönzést jelent. Ez az eltérés, amint az alábbiakban közelebbről kifejtendjük, egyrészt a fenntartott vagyon kezelésében, hasznélvezetében és a róla való rendelkezésben, másrészt a nő tartozásaiért való szavatosságában nyilvánul és röviden összefoglalható abban, hogy a fenntartott vagyona a házassági viszony egyáltalán ki nem hat, az továbbra is kizárólag a nő rendelkezése alatt áll és az ő céljainak szolgál. Ami azonban nem zárja ki, hogy azzal is a nő, mint a vagyonekülönzés mellett egyáltalán minden vagyonával a házassági terhekhez való hozzájárulásra kötelezhető (214. §), valamint minden tekintetben, úgy erre nézve is a vagyonekülönzés rendszerének később tárgyalandó szabályai irányadók. Ehelyütt csupán azon eseteket kell ismertetnünk, melyekben a „fenntartott vagyon“ úgy a vagyonegyesítés, mint a vagyonközösség mellett szemben

a házassági vagyonnal egyáltalán előáll és a női behozott vagyona, illetve közös vagyona vonatkozó szabályok alóli kivételt jelent.

A fenntartott vagyon elsősorban a házassági vagyon, mint szabály alóli kivételt jelent és így külön bizonyításra szorul úgy a házastársak között, mint a harmadik személylyel szemben (212. § 3.) A vagyon fenntartott minősége vagy a házastársak megállapodásán, vagy harmadik személynek a juttatás alkalmával tett rendelkezésén, vagy végül törvényen alapulhat (212. § 1.). A házastársak ilyen megállapodása harmadik személylyel szemben csak akkor érvényesíthető, ha házassági szerződés alakjában történt (212. § 2.). Harmadik személyek általában nincsenek korlátozva abban, hogy a juttatott vagyon fenntartott minőségét kikössék, mindazonáltal a köteles rész ezen kikötéssel nem terhelhető. (Az eredeti tervezet módosítása a nemzeti tanácsban.) Törvénytől fogva fenntartott vagyon: 1. a személyes használatra szolgáló ingók (*Leibeszubehör*); 2. a nő megtakarított pénze (u. n. *Sparhafen*); 3. a nő önálló hivatásának vagy iparának üzemére szolgáló vagyon; 4. a nő minden munkakeresete (213. §). Természetesen a vagyon sorsát jövedelme is követi és így a női behozott és a közös vagyon jövedelme a házassági vagyonhoz, ellenben a fenntartott vagyon jövedelme ehhez tartozik. —er.

(Folyt. köv.)

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

51. Az A) alatti végrendeletet a felperesek azon az alapon támadják meg, hogy a végrendelet a törvényben előírt alakú kellekkel nem bír, mert az egyik végrendeleti tanu, Cs. I. a kedvezményezett alperesnek első ízi sógora. Az 1876. évi XVI. t.-cz. 21. §-a szerint a közvégrendeletet közjegyző előtt az 1874. évi XXXV. t.-czikkben előírt módon lehet tenni. Az utóbbi törvény 82. §-a értelmében a közjegyző által felveendő végrendeletek tekintetében a közjegyzői okiratokra nézve előírt kellekeken felül szükséges, hogy az ügymenet egész folyamata alatt két tanu, vagy egy másik közjegyző folyton jelen legyen, a törvény 72. §-a pedig azt rendeli, hogy tanu nem lehet az, a ki valamelyik féllel a 49. § b) pontjában megjelölt viszonyban van, nevezetesen nem lehet tanu egyebek között az, aki a féllel első ízi sógorságban áll. Az 1874. : XXXV.

t.-cz. 72. §-a általában az ügyfelekről szól ugyan, de hogy a végrendeletek tekintetében ügyfél alatt a kedvezményezett értendő, következik nemcsak a dolog természetéből, hanem abból is, hogy az 1876 : XVI. t.-cz. 9. §-a értelmében az írásbeli magánvégrendeleteknél alkalmazott tanuk, illetve azok rokonai vagy sógorai a nekik szánt előnyben csak az idézett törvényben megjelölt feltételek alatt részesülhetnek. Minthogy pedig az M) alatt mellékelt családi értesítővel bizonyítva van az, hogy az A) alatti végrendelet tételénél tanuként alkalmazott Cs. I. a végrendeletben általános örökös gyanánt megnevezett alperesnek első izi sógora és minthogy a végrendeletnél ezenkívül még csak egy tanu volt jelen: nyilvánvaló, hogy a végrendelet a közjegyzői okiratokra előszabott kellékeknek meg nem felel és hogy ennél fogva az az 1874. évi XXXV. t.-cz. 68. §-a értelmében közvégrendelet erejével nem bír. De nem állhat meg a végrendelet írásbeli magánvégrendelet gyanánt sem, egyrészt mert a perben nem merült fel adat arra nézve, hogy az örökös magánvégrendeletet akart volna alkotni, másrészt pedig és főleg azért, mert a végrendelet a kifogás alá eső Cs. I. tanun kívül még egy tanu jelenlétében tétellett és így a végrendelet a magánvégrendeletekre vonatkozóan az 1876 : XVI. t.-czikkben előírt alaki kellékeknek nem felel meg. (Curia 1907. január 9. 4193/1905. sz.)

*

52. A hozomány átadásának időpontja az 1886 : VII. t.-cz. 21. §-a folytán csak az annak átvételét elismerő közjegyzői okirat bizonyító erejére bír fontossággal. Minthogy azonban alperes ingó dolgot képező hozományának átadását tanukkal kívánta bizonyítani, az ily hozomány átadása pedig nem kizárólag közjegyzői okirattal, hanem más módon is bizonyítható, perdöntőnek azt kellett tekinteni, hogy alperes a zálogjoggal biztosított 5000 korona hozományt férjének átadta-e. E tekintetben a kir. törvényszék a tanuk vallomásából megállapítja, hogy alperes a férjének 4000 kor. készpénzt hozományul átadott; minthogy pedig ezek szerint az alperes javára hozomány címén bekebelezett követelésnek 4000 koronányi része igazoltatott, felperes túrni tartozik, hogy alperes az ingatlan vételárából a felperest rangsorban megelőzőleg nyert zálogjoga alapján követelésének erre a részére őt megelőzőleg nyerjen kielégítést. Ezért felperest keresetének ezzel a részével elutasítani kellett. (Budapesti kir. tszék.) Felperes keresetével a jelzálogos követelésnek 4000 koronára vonatkozó részére nézve csak az esetben utasítatik el, ha alperes póteskütt tesz arra, hogy férje házához 4000 kor. készpénzhozományt vitt s azt férjének átadta. Mert kétségtelen ugyan, hogy az az okirat, amelynek alapján a zálogjog a jelen esetben bekebelezett, az 1886 : VII. t.-cz. 21. § a) pontja értelmében harmadik személylyel szemben bizonyító erővel nem bír, azonban az annak alapján az alperes által szerzett zálogjog érvényességét a felperes, aki ezen bekebelezés után nyert nyilvánkönyvi

jogot, megtámadni jogosítva nem lévén, ennek a megszerzett jognak hatályossága ellen a felperes csak a követelés valódisága és mennyisége tekintetében emelhetett hatályos kifogást, a bekebelezés alapjául szolgáló okirat hiányossága tehát a jelen esetben csak azt a következményt vonja maga után, hogy a kifogásolt követelés valódiságát és mennyiségét az alperes köteles bizonyítani és e tekintetben helyes az e. b. az az álláspontja, hogy az id. t.-cz. intézkedése más, nem okirati bizonyíték alkalmazását ki nem zárja. (Curia 1906. december 11. 9755/905 sz. a budapesti tábla indokainak hhagyásával.)

Hagyatéki eljárás.

53. A kir. ítélőtábla az elsőbíróság végzését megváltoztatja, dr. . . . ügygondnok azon kérelmének, hogy örökösödési eljárás megindítását elrendeli és az elsőbíróságot ennek megfelelő további eljárásra utasítja; mert a felterjesztett iratok között lévő halálesetfelvételtől kitűnik, hogy a végrehajtást szenvedő . . . az örökösöknek egyik lemenő örököse, az 1906. V. VIII. 1382/4. számú végzés szerint pedig a végrehajtást szenvedőt a nevezett örökösök után megillető öröksége behajtására a felfolyamodó ügygondnokká az 1881. évi LX. t.-cz. 124. §-a alapján kirendeltetett, minthogy pedig az ily ügygondnokot ugyanazok a jogok illetik meg, mint amelyeket a végrehajtást szenvedő örökösök örökségi jutaléka behajtása tekintetében érvényesíthet: ezekből folyóan az ily ügygondnokot megilleti az a jog is, hogy az 1894. évi XVI. t.-cz. 3. § 1. pontja értelmében az örökösödési eljárás megindítását mint az örökös jogaiba lépő kérelmezhesse (Budapesti kir. tábla 1907. január 8. 10475/906. sz.)

*

54. A perenkívüli örökösödési eljárásnak nem az a célja, hogy az öröklési igényt végérvényesen megállapítsa, hanem az, hogy bonyodalmakat lehetőleg megelőzzön s az örökösök halálával bekövetkezett jogi átalakulás által érintett magánjogok csorbítását a lehető legkisebb mértékre szorítsa. Ennek következtében ebben az eljárásban csak az az igény részesülhet különös előző oltalomban, amely általánosan joghatályosaknak elismert nyilvánvaló körülményekre támaszkodik.

Ezt az előző oltalmat igényli a jelen esetben özv. K. L.-né a birói letétben levő 4052 koronára nézve azon alapon, hogy az örökösök már régebben ajándékozta neki azt a betétkönyvet, amelylyel örökösök az összeget a moóri takarékpénztárban a maga nevével elhelyezte volt, özv. K. L.-né azonban azt a betétkönyvet gyengedségből továbbra is örökösök nevével birtokában hagyta s csak halála után vette azt magához, illetve váltotta be.

Előadja továbbá azt is, hogy az ajándékozásra örökhagyónőt az indította, hogy őt özv. K. L.-né éveken át tartotta s ellátta, végül hogy a vitás pénzösszeget csakis azért tette le a hatóság-nál, hogy ezzel a tényével szembeszálljon a jogtalan eltulajdonítás gyanujával. Özv. K.-né ezen előadásából helyesen állapította meg az elsőbíróság, hogy a betétkönyv az örökhagyónő halálának időpontjában még annak a nevében állott s ugyanannak volt birtokában, úgy hogy az a hagyatéknek egyik alkotórészévé lett, amelylyel az ipso facto et jure beálló öröklés elve alapján az örökség megnyiltának perczétől kezdve joghatályosan csak a jogosult örökösök rendelkezhetnek a fennálló jogszabályok keretén belül, amelyet azonban harmadik személy, a jelen esetben tehát özv. K. L.-né csak tilos, jog szerzésére tehát alkalmatlan önhatalommal vehetett birtokába. Mert özv. K. L.-né azt, hogy a takarékpénztári könyvet az örökhagyónőtől ajándékba kapta, nemcsak hogy be nem bizonyította, hanem még nem is valószínűsítette. Már pedig az öröklési eljárásnak egyik vezető gondolata az is, hogy annak befejezését mivel sem valószínűsített igények ne hátráltassák.

Ez a felfogás nyilatkozik meg az 1894:XVI. t.-cz. 82. § utolsó bekezdésében, amely szerint az örökösöktől kétségbevit hagyományok az örökösök ellen intézett külön keresettel követelhetők, nemkülönben ugyanazon § 3. bekezdésében, amely még a törvényszabta alaki kellékekkel bíró végrendeleten, öröklési szerződésen vagy halálesetre szóló ajándékozási okiraton alapuló hagyományok is legfeljebb biztosítását engedi meg az örökösödési eljárás során.

Ezzel szemben özv. K. L.-né a maga tulajdoni igényét semmiféle okirattal vagy más bizonyítékkal nem igazolta, miért is őt, akinek igénye alapján a törvény 92. §-a még előző biztosítás kedvezményét sem adta meg, a törvény 57. § 2. bekezdésében foglalt elv hasonlóságára, olyannak kell tekinteni az öröklési eljárás során, mint akinek semmiféle öröklési igénye nincs, akinek tehát semmi jogcíme sincs arra, hogy a perenkívüli örökösödési eljárásba avatkozzék s annak befejezését beavatkozásával hátráltassa. Épen ezért tévesen értelmezte a kir. tábla az 1894:XVI. t.-cz. 55. §-át, midőn abban a kérdésben, vajjon a 4052 kor. a hagyatékhoz tartozik, vagy sem, özv. K. L.-né hozzájárulását döntő fontosságúnak tartotta s a kérdés eldöntését K. L.-né beleegyezésétől tette függővé.

Mert az id. t.-cz. 36. §-a értelmében a 3. §-nak 3. pontjában a 36. § c) pontjában megjelölt hitelezőnek van ugyan joga kérni a hagyaték leltározását, de azt, vajjon valamely vagyon vagy vagyontárgy a hagyatéknek alkotórészét képezi-e vagy sem, az öröklési eljárás során csakis az örökös jogosult megállapítani, nem pedig valamely harmadik személy, aki az ilyen igényét az örökös ellenében csakis a törvény rendes útján érvényesítheti. A törvénynek ez a szándéka derül ki annak 73. §-ából, amely azt az örö-

köstársat, de nem a hitelezőt, aki azt vitatja, hogy valamely vagyontárgy vagy követelés a hagyaték kiegészítő részét képezi, az azt el nem ismerő örököstársával szemben, akivel tehát teljesen egyenlő és nem vitás jogalapon áll, a törvény rendes útjára utasítja, de nem harmadik személyi szemben, akinek a törvény sehol sem adja meg azt a kedvezményt.

De kiviláglik a törvény szándéka ama rendelkezéséből is, amelyek a perreutasítást tárgyalják. Hagyatéki ügyekben ugyanis az 1894. évi XVI. t.-cz. 70. §-ban körülírt s itt fenn nem forgó eset kivételével, a 84. és 85. §-ai értelmében perreutasításnak is csak akkor van helye, ha ellentétes öröklési igények forognak fenn s a különböző öröklési jogcímekre hivatkozó felek közt egyezség létre nem hozható lévén, a törvény célja az, hogy az általánosan felállított keretben az az örökös legyen köteles a pert megindítani, akinek igénye a fennforgó eset körülményeinek a perenkívüli eljárásban helytfogható mérlegelése mellett kevésbé alaposnak mutatkozik.

Nyilvánvaló tehát, hogy a szóbanforgó pénzösszeg K. L.-né kezeihez ki nem utalható s ő arra vonatkozóan tulajdonának érvényesítése végett csakis a törvény rendes útjára léphet. Nem alkalmazható az id. t.-cz. 72. § 2. bek. sem, mert ezen rendelkezés csak akkor foghat helyt, amikor egy örökös van vagy az érdekeltek között egyezség jött létre. (Curia 1906. augusztus 7. 6902. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

55. A tlkvi rdts 88. § c) pontja értelmében könyvkivonatokra zálogjog előjegyzési kérelem az esetben alapítható, ha a könyvkivonat bizonyítékuul szolgál. A bemutatott könyvkivonat a jelen esetben bizonyítékuul egyáltalán nem szolgálhat; mert a könyvkivonat tartalma szerint az ügylet 1902. június 17-én kiállított számla bemutatása előtt keletkezett és mindamellett csak 1905. február 25-én könyveltetett el és kérelmező a C) alatti cégkivonat szerint csak 1905. február 21-én vétette fel magát a társas cégek jegyzékébe. Ezekből az derül ki, hogy kérelmező cég a K. T. 25. § rendelete ellenére könyveit nem vezette akként, hogy abban ügyleti és vagyoni állása időrend szerint teljesen feltüntetessenek, kiderült továbbá, hogy az ügylet megkötése alkalmával kérelmező felek nem voltak bejegyzett kereskedők, amiből következik, hogy az ügylet utólagos elkönyvelésével a bizonyító erő tekintetében fennálló kétévi határidőre, az ellenféllel mint nem kereskedővel szemben joghatályosan hivatkozni sem lehet. (Curia 1906. november 8. 10620/905. sz. a budapesti tábla indokainak hhagyásával.)

Czégügyek. Váltóóvás.

56. A kir. ítélőtábla az elsőbíróság végzését megváltoztatja s a Cs. L. rimaszombati lakos részéről előterjesztett annak a kérelemnek, hogy czége „Cs K. rimaszombati jelzálogkölcson-vállalat

kereskedelmi, bizományi és bankiroda“ szöveggel jegyeztessék be a cégjegyzékbe — helyt nem ad és a kir. törvényszéket a fogatatosított cégbejegyzésnek a jelen végzés jogerőre emelkedésével leendő törlésére s a K. T. 21. § szerinti további szabályszerű eljárásra utasítja; mert a felfolyamodó által egyén cégébe felvétetni kívánt toldás (rimaszombati jelzálogkölcsön-vállalat, kereskedelmi és bizományi bankiroda) hangzatoságánál fogva megtévesztésre alkalmas, nevezetesen a nagy közönségben azt a hitet keltheti, hogy a folyamodó vállalata a jelzáloghitel eszközeivel közvetlenül rendelkező nagyobb szabású intézmény, holott a folyamodó cégbejegyzés iránti kérvénye ebben az irányban bizonyító adatokat nem tartalmaz; és mert a K. T. 11. §-a értelmében a cég szövegébe csak az a személy vagy az üzlet közelebbi jelölésére szolgáló, tehát a valóságnak és a tényleges viszonyoknak megfelelő toldás foglalható. (Kassai kir. tábla 1906. december 3. 4801. sz.)

*

57. Amint azt a Curia hasonló ügyekben 369/906. v. és 1713/904. v. sz. a. hozott határozataiban kimondotta, egyrésztől nincs olyan törvényes rendelkezés, hogy férjes nő férje vezetéknevét csak feleségi minőségének kitüntetésével használhatja, végül másrésztől a vezetéknev mellett az egész melléknév használatát a törvény szintén nem írja elő, ezek szerint a bejegyeztetni kért: „Popp E.“ cég a K. T. 11. §-ának megfelel, mert tekintettel arra, hogy folyamodó férjének melléknéve: „Gyula“, a „Popp. E.“ cég használata nem adhat okot arra a tévedésre, mintha a folyamodó férje volna a cég tulajdonosa. (Curia 1906. december 29. 1365. v. sz.)

*

58. A másodbiróság ítéletének a perköltségre vonatkozó felebezett részét helybenhagyja, a benne idevonatkozóan felhozott indokok alapján és a felebbezésben előadottakra tekintettel azért: mert az óvás értesítésének elmulasztása a V. T. 45. §-a értelmében csupán a váltóból eredő költségekhez való követelési jogot enyészeti el, ellenben a perköltség viselésének kérdéséről ez a törvényszakas nem rendelkezik. (Curia 1906. október 25. 1354. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

59. A kereset a végrendelet érvénytelenítését, annak érvényben tartása esetében pedig kötelesrészhez való igényének megállapítását czélozza. A két követelés között nem létezik oly egybefüggés, amelynél fogva a végrendelet érvényessége felett, a kötelesrész tárgyában elrendelt további eljárás és ítélet hozatala előtt elkülönítetten ítélet hozható ne legyen, sőt a végrendelet érvényessége vagy érvénytelensége praejudicialis kérdést képez, amelytől a kötelesrész tárgyában a másodbiróság által elrendelt további eljárás szüksé-

gessége és czélszerűsége függ. Ezeknél fogva a kir. Curia az 1881. LIX. t.-cz. 44. §-ának azon rendelkezésében, mely szerint oly esetben, midőn a másodbiróság részben érdemileg ítél, részben további eljárást és új ítélet hozatalát rendelte, az ítélet érdemi része ellen beadott felebbezést csak akkor engedi felterjesztetni, amikor a feloldás folytán már újabb első s esetleg másodbirósági ítélet hozott, nem talál akadályt arra nézve, hogy a törvény fennebbi rendelkezése dacára felterjesztett, a peres ügynek érdemlegesen eldöntött része ellen benyújtott felebbezést érdemleges megbirálás alá ne vegye. (Curia 1906. december 11. 5329. sz.)

*

60. Nem vitás, hogy néh. K. T. Gy.-nek egyedüli örököse a teljeskorúságának elérése előtt elhalt fia, K. T. J. és hogy ez utóbbi hagyatékát ugyanazok a javak képezik, melyeket atyjától örökölt. Az utóörökösödés egyezségi szabályozására a felek által vitatott megállapodások bizonyítást nem nyervén, az állandó joggyakorlat szerint, miként ez a Curia 47. számú teljes ülési polg. döntvényében is kifejezést nyert, a szülő a hagyatékra csak azon értékére nézve jogosult utóörököszt rendelni, mely a gyermek kötelesrészét meghaladja; következőleg néh. K. T. Gy. végrendeletében foglalt utóörököszi rendelés csak a hagyaték felerészére hatályos; viszont néh. K. T. J. nem volt jogosult a hagyaték azon felerészéről is végrendelkezni, melyre atyja utóörökösrendelése hatályosan történt. Ezen elvi szabály alkalmazásával a hagyaték felére, néh. K. T. Gy. végrendelete alapján felperest s alperest egyenlő arányban utóörökösökül, a hagyaték másik felére pedig, néh. K. T. J. végrendelete alapján, alperest végrendeleti örökösül elismerni kellett. (Curia 1907. január 22. 7025/905. sz.)

*

61. Közeli rokonok közt létrejött ajándékozás esetében az ajándékozó javára kikötött élelmezés, ápolás és tartás rendszerint magából az ajándékozott vagyon hasznáiból lévén teljesítendő, az ily teljesítés mint ellenszolgáltatás a törvényes osztályrész megállapításánál fennálló joggyakorlatunk szerint csak annyiban jöhet számításba, amennyiben az az ajándékozott vagyon természeténél vagy csekély értékénél, avagy a kikötött teljesítés különös minőségénél fogva magából a vagyonból nem teljesíthető s a megajándékozott a kikötés teljesítése céljából más vagyonával vagy jövedelmével volt kénytelen hozzájárulni. (Curia 1906. december 6. 7479/905. sz.)

*

62. Az alperes kifejezetten beismerte, hogy örökhagyónak írásbeli magánvégrendelete nélkülözi az 1876: XVI. t.-cz.-ben megszabott alakú kellékeket s így ez a végrendelet a vitás örökösödési kérdés szabályozásánál az alperes saját perbeli nyilatkozata szerint figyelembe nem vehető; azonban ezzel szemben alperes azt vitatta

s bizonyítani is kívánta, hogy a végrendelet az id. t.-cz. 19. §-a értelmében érvényes szóbeli végrendeletnek tekintendő. De épen azért, mert a végrendeleti tanuk vallomása szerint örökhagyónak szóval előadott végrendeleti intézkedése az ő saját kívánságához képest foglaltatott írásba, azonban az erről felvett okirat nélküli az írásbeli magánvégrendeletekre előszabott alaki kellékeket: örökhagyónak végrendelete az 1876: XVI. t.-cz. 19. §-a értelmében érvényes szóbeli végrendeletnek csak azon esetben volna tekintendő, ha a szóbeli magánvégrendeletekre megszabott alaki kellékek megtartása mellett az örökhagyó határozottan kijelentette volna, hogy az általa tett nyilatkozatot szóbeli végrendeletnek kívánja tekinteni; a végrendeleti tanuk azonban azt, hogy örökhagyó ilyen nyilatkozatot tett volna, nemcsak nem bizonyították, hanem ellenkezőleg egyenesen megczáfolták. A kir. tábla ítéletének a végrendelet érvénytelenségét megállapító rendelkezése tehát ezen indokokból hagyatott helyben. (Curia 1906. június 27. 2095/905. sz.)

*

63. A végrendeletből kitűnik, hogy örökhagyó azt csak kéjgyével látta el, az pedig, hogy örökhagyó az okirat nyelvét a magyart, sem szóban, sem írásban nem bírta, a végrendeleti tanuk vallomásával bizonyított. Az 1876: XVI. t.-cz. 4. §-a értelmében azon esetben, ha az írásbeli magánvégrendeletet egész terjedelmében nem a végrendelező önkezűleg írta és írta alá, a tanuk közül legalább kettőnek írni és olvasni kell tudni. A dolog természetéből s a törvény erre rendelkezésének céljából következik, hogy ezzel a kellékekkel csak az a tanu bírhat, ki a végrendelet nyelvét érti; viszont írni és olvasni tudó tanunak csak azt a tanut lehet tekinteni, aki azt, amit ír és olvas, megérti; vagyis aki az okirat nyelvét úgy szó, mint írásban abban a mértékben bírja, hogy annak tartalmát saját közvetlen észleletéből képes megállapítani, mert az írni és olvasni tudó tanu csakis azon esetben képes a végrendelet alkotásakor igazolni magán a végrendeleti okiraton azt, hogy az okirat az örökhagyó kijelentett végakarát tartalmazza. Örökhagyó végrendelete tehát az id. § értelmében érvényesnek csak azon esetben lenne tekinthető, ha az alkalmazott végrendeleti tanuk közül legalább kettő magyarul írni és olvasni tudna. Nem vitás, hogy Sz. K. a végrendelet írója a magyar nyelvet szóban és írásban bírja, viszont az, hogy P. K. és U. GY. ezt a nyelvet nem értik, saját vallomásukból állapítható meg. Igaz ugyan, hogy Sz. I. végrendeleti tanu első ízbeni kihallgatásakor azt vallotta, hogy magyarul ír és olvas, ámde ebbeli vallomását lerontja újabb tanuhallgatása alkalmával a bíróság által megállapított az a tény, hogy ez a tanu a végrendelet felolvasása után annak tartalmát csak egyes részeiben volt képes felfogni, amint utóbb maga is beismerte, hogy annak tartalmát a végrendelet magyar szövegéből meg nem állapíthatja. Eszerint örökhagyó végrendelete az id. t.-cz. 4. § megszabott

alaki kellékeket nélkülözvén, azt mindkét alsóbíróság ítéletének a rendelkező rész értelmében megváltoztatásával érvénytelennek kellett nyilvánítani, stb. (Curia 1906. december 12. 8065/905. sz.)

*

64. Az a körülmény, hogy a természetes apa ellen annak életében a tartási kötelezettség meg nem állapított, nem zárja el a törvénytelen gyermeket attól, hogy az igényt akár az elhalt apa jogutódai ellen, akár más felelős személy ellen érvényesíthesse, esetleg balesetért felelős munkaadóval szemben. (Curia 1907. január 22. 6798/905. sz.)

*

65. Felperesnek néhai anyja utáni kötelesrész iránti igénye az örökhagyó halálával még 1884. január hó 11-én nyílt meg ugyan, s így ettől a naptól illetnék őt a törvényes késedelmi kamatok. Tekintve azonban, hogy a keresetet csak 1903. évi február hó 12-én indította meg, s e feltűnő késedelmének kellő okát nem adta, az ekként felperes késedelme folytán felszaporodott kamat kifizetése pedig a marasztalt alperes anyagi romlásával járna; tekintve, hogy a felperes mulasztásából folyó ez a súlyos következmény jogszerűen alperest nem terhelheti, a kamatot csak a keresetindítás idejétől lehetett megítélni. Továbbá figyelemmel arra, hogy a kötelesrész megítélése iránti perben a netáni ismeretlen örökösök képviselőre semmi szükség nincs, s így felperes az ismeretlen örökösöket ügygondnok útján szükség nélkül vonta perbe: az ebből felmerült költséggel alperes pervesztessége mellett nem találtatott terhelhetőnek. (Curia 1907. december 4. 4003/1905. sz. a budapesti tábla indokainak hagyásával.)

*

66. A kegyuri terhekhez az egyházjog szerint nemcsak a templom, plébánia és iskolaépületek fentartása, hanem a plébánosnak és a kántortanítóknak javadalmazása is hozzátartozik. Ha tehát az ingatlan eladásakor kikötött, hogy a kegyurasággal járó jogok és terhek a vevőre át nem szállanak, hanem azok továbbra is a püspökséget illetik és terhelik, ezen intézkedés folytán a plébános és kántortanító javadalmazása nem sorozható a szerződés 3. pontjában említett s „az eladott uradalommal kapcsolatos minden közterhek“ közé, amelyeket a birtok átvételének idejétől a vevő köteles viselni. (Curia 1906. december 19. 6668. sz.)

*

67. Amennyiben a házaspár a házassági vagyoni jogait külön nem szabályozza, akkor azokra nézve a házasságkötéskor érvényben volt törvények az irányadók, mert abból, hogy a szerződők házassági vagyoni viszonyukat szerződésileg külön nem állapítják meg, az következik, hogy hallgatagon az érvényben lévő szabályokat fogadják el irányadóul. Az okirat kiállítása idején

érvényben volt jogszabályoknak megfelelő alakban megkötött szerződés érvényét a későbbi jogszabályok nem érintik. (Curia 1907. január 23. 5833/906. sz.)

*

68. Családtagok közt történt vagyonátruházás esetében az átruházó után öröklésre hivatottakkal szemben az illető szerződésben az átruházó részéről arra tett elismerés, hogy a szerződésben meghatározott ellenérték tekintetében átruházó kielégített, bizonyítékul egyáltalán nem, sőt valószínűsítő iratként sem fogadható el. (Curia 1907. január 25. 132/906. sz.)

*

69. Azáltal, hogy valaki jelzálogilag biztosított adósságának konvertálására egy pénzügyintézetől zálogjegyekben nyújtandó jelzálogi kölcsönt kér, a pénzügyintézet a kölcsönt engedélyezi, a kölcsönkérő a kötelezvényt kiállítja és ezt a pénzügyintézetnek átadja, ki ennek alapján a zálogjogot maga javára be is kebelezeti, azonban a kölcsönkérő a felajánlott konvertálás keresztülvitelét megakadályozza és a készpénzben felajánlott kölcsönösszeg felvételét megtagadja, nem jött létre kölcsönszerződés, hanem jövőben kötendő kölcsönügylet iránt megegyezés; ennek pedig a kölcsönkérővel szemben csak az a jogi hatálya, hogy ha az ő hibája miatt kölcsönügylet nem létesül, tőle a kölcsönigérő nem teljesülést, vagyis a kölcsönösszeg felvételét, hanem esetleg csak kártérítést követelhet. (Curia 1906. május 22. 740/1905. sz.)

*

70. Tartozatlan fizetés esetében a fizetés előtt fennálló állapot lévén visszaállítandó: az, akinek részére a fizetés tartozatlanul teljesített, nemcsak az illetéktelenül felvett összeget, hanem ennek a felvétel napjától folyó kamatát is megfizetni köteles. (Curia 1906. május 1. 7566/1904. sz.)

*

71. Ingatlanra vonatkozó adásvételi ügylet alapján a vevő által a tulajdonosul még be nem kebelezett eladó ellen a tulajdonjog elismerése iránt indított keresetnek más értelem nem tulajdonítható, mint hogy az a felperes és alperes közt létrejött vételügyletből eredő jogviszony létezésének megállapítását célozza, amire felperesnek avégre van szüksége, hogy a vételből eredő jogát annak idején, midőn az ingatlan az alperes nevére kerül, a telekkönyvben is érvényesíthesse. A kereset ily irányban való elbírálásának pedig nem áll útjában sem az, hogy alperes az eladott ingatlannak nem telekkönyvi tulajdonosa, sem az, hogy a telekkönyvi tulajdonos és azok, akikkel az alperes az ingatlant, amelyből egy részt a felperesnek eladott, harmadik személytől közösen vette, perben nem állanak. (Curia 1906. november 29. 2846/905. sz.)

*

72. Az az eladó, aki az előzetes szerződésben a vételár meghatározott részének lefizetése ellenében a végleges adásvevési szerződés kiállítására magát kötelezte, azáltal, hogy ezen kötelezettségének eleget nem tett s az eladott birtokrészlet tehermentes bejegyzését nem biztosította, a szerződés lényeges feltételét sértette meg. Ez a szerződésszegés a másik felet feljogosítja a jogügylet felbontására s a szerződésszegés következményeként a foglaló kétszeresének követelésére. (Curia 1906. december 11. 5242/905. sz.)

Ministeri rendeletek.

Magyar állampolgárral házasságra lépő idegen honoságú anya törvénytelen gyermekének községi illetősége. Magában véve azáltal a tény által, hogy a törvénytelen származású gyermek külföldi illetőségű anyja magyar állampolgárral lép házasságra, a gyermek nem szerez magyar állampolgárságot, illetőleg községi illetőséget, hanem csupán akkor, ha a házasság a természetes apával kötött s ezzel a gyermek törvényesítettik. Ezen törvényesítés a magyar állami anyakönyvekben nyilvántartott gyermekekre nézve 1907. január 1-jétől kezdve, vagyis az 1904 : XXXVI. t.-cz. életbelépése idejétől, csakis az idézett törvény 19. §-a utolsó előtti bekezdésének megfelelő feljegyzés után tekinthető beigazoltnak. (132301/1906. sz. belügyministeri rendelet.)

*

Beltelkeket elválasztó mesgyevonalon kerítés felállítása tárgyában felmerült magánjogi vitás kérdés elbírálása a királyi bíróság hatáskörébe tartozik. A magyar kir. ministerium U. Istvánnak, B. Adolf és B. Ede elleni kerítés ügyéből a m. kir. belügyminister és a k.-i királyi törvényszék között felmerült hatásköri összeütközés esetét az 1869 : IV. t.-cz. 25. §-a alapján tárgyalás alá vevén, következő határozatot hozott:

Ebben az ügyben az eljárás a királyi bíróság hatáskörébe tartozik.

Indokok: U. István k.-i gőzmalomtulajdonos a k.-i kir. járásbírósághoz beadott keresetében B. Adolf és B. Ede k.-i földbirtokosoknak arra kötelezését kérte, hogy a peres felek beltelkei között elvonuló mesgyevonalt kerítéssel lássák el. A királyi járásbíróság a keresetet visszautasította, mert nem anyagi magánjogi természetű, a szomszédok között felmerült vitás kérdés lenne elbírálendő, hanem egyedül közrendészeti szempontból megállapított és közigazgatási úton érvényesítendő közigazgatási kötelezettség szándékolatit érvényesíttetni. A k.-i királyi törvényszék a királyi járásbíróság vég-

zését helybenhagyta. U. István erre K. város tanácsánál kísérelte meg követelésének az érvényesítését, a városi tanács azonban véghatározatával őt panaszával elutasította, mert a panaszosnak az az érdeke, hogy az ő szomszédjai telke között kerítés legyen, az ő magánjogi érdeke, igényét tehát mint tisztán magánjogi igényt bírói úton érvényesítheti, közérdeket pedig nem sért a telektulajdonos azzal, hogy szomszédja felől kerítést nem állít. Ezt a határozatot S. vármegye alispánja helybenhagyta, a belügyminister pedig az alispáni határozat ellen beadott felülvizsgálati kérelmet elutasította. Eszerint a belügyminister és a k.-i királyi törvényszék között hatásköri összeütközés esete merült fel, amelynek elintézéséül a királyi bíróság hatáskörébe kellett az eljárást utasítani, mert a közgazgatási hatóság jogerős határozata irányadó arra nézve, hogy ebben az esetben közrendészeti szempontból nem szükséges a kerítés felállítása, ennek következtében azt a kérdést, hogy a peres felek beltelkeit elválasztó mesgyevonalon kötelesek-e az alperesek a felperes kívánságára kerítést állítani, mint a szomszédjog körébe tartozó magánjogi vitás kérdést, a királyi bíróságnak kell eldöntenie. (A m. kir. ministertanácsnak 1907. január 12-én 10383/1907. B. M. sz. alatt hozott határozata.)

Közlemények.

A budapesti kir. közjegyzői kamara márczius hó 10-én tartotta meg folyó évi rendes közgyűlését, melyen megválasztottak: elnökek *Rupp Zsigmond*, udv. tanácsos, budapesti kir. közjegyző; kamarai rendes tagoknak: *dr. Charmant Oszkár* budapesti, *Jakab Géza* ujbpesti, *Kiss Aladár* és *dr. Weinmann Fülöp* udv. tanácsos, budapesti kir. közjegyzők; póttagoknak pedig *Görgei István* és *Zimányi Alajos* budapesti kir. közjegyzők.

Az igazságügyi tárczában beállott változás alkalmából a kamara dr. Günther Antal igazságügyministerhez a következő felterjesztés intézését határozta el:

Nagyméltóságú Minister Ur!
Kegyelmes Urunk!

A budapesti közjegyzői kamara örömmel vette hírül, hogy Nagyméltóságod az igazságügyi tárczát elvállalta és az erről a kamarához 157/907. szám alatt érkezett magas leiratát tisztelettel tudomásul vevén, a legnagyobb készséggel ajánlja fel Nagyméltóságodnak hivatalos működéséhez kötelelességszerű támogatását.

Nagyméltóságod eddigi köztevékenységéből, jövőendő feladatainak abból a magas felfogásából, mely az igazságügyministerium tisztviselőihez

ntézett beköszöntő beszédében kifejezésre jutott: ez a kamara azt a reményt meríti, hogy Nagyméltóságodban nemcsak az igazságügyi igazgatásnak a legnemesebb szempontoktól vezetett intézőjét üdvözölheti, hanem a szervező és alkotó ministert is, akire évtizedek óta veszteglő ponton álló igazságügyünknek s intézményei között a közjegyzőségnek is annyira szüksége van.

Nem használnók fel már ezt az alkalmat, hogy Nagyméltóságodnak figyelmét intézményünk bajára irányozzuk, hogyha épen a legújabb időben, az igazságügyi kormány által egyes közjegyzői állások betöltésénél követett eljárás és Nagyméltóságod közvetlen elődjének az igazságügyi tárcza parlamenti tárgyalása alkalmával intézményünket illetőleg tett kijelentései, az egész közjegyzői karban súlyos aggodalmakat keltve, mélyreható mozgalmat nem idéztek volna elő.

A Szombathelyen újonnan szervezett közjegyzői állás pályázat nélkül töltetett be; a nagyatádi közjegyzőség pedig betöltetett olyannal, aki a pályázatban részt nem vett. Hasonló történt már hónapokkal ezelőtt a malaczkai közjegyzői állást illetőleg. Ezekkel a kinevezésekkel meg lett szegve a törvény (1874: XXXV. t.-cz. 6. §), mely világosan rendeli, hogy „a közjegyzői állás pályázat útján töltetik be” s a pályázatnak útját-módját is megszabja; és meg lett sértve a közjegyzői intézménynek egyik fontos, a kinevezések körüli eljárásba fektetett biztosítéka.

A megdöbbenés, mely az egész közjegyzői karon ezek után a kinevezések után erőt vett, annál nagyobb volt, mert Nagyméltóságod elődjének a kinevezések dolgában tett parlamenti kijelentéseit is már az egész kar nagy nyugtalansággal fogadta.

Az 1886: VII. t.-czikknek az a rendelkezése, hogy a közjegyzői kinevezéseket minden különös gyakorlat nélkül az ügyvédi és bírói karból pályázók számára is megnyitotta, kezdettől fogva állandó panaszaink tárgya volt; mert tartottunk tőle, hogy a kinevezési gyakorlat a törvény intencióin túlmenend, ami a közjegyzői jelöltek igazságtalan mellőzését és idővel ennek a jelölti karnak — mely nélkül pedig a közjegyzőség fönn nem állhat — feloszlását fogja maga után vonni. Előrelátásunk — sajnos — helyesnek bizonyult. Az 1886: VII. t.-cz. újítása csak azt akarta biztosítani, hogy a bírói és ügyvédi karokból a közjegyzői karba való átlépés, kivált különös esetekben, vagy érdekes egyénekről lévén szó, egyenesen kizárt dolog ne legyen, amint volt azelőtt. A gyakorlat — sajnos — odavezetett, hogy a közjegyzői karon kívülről pályázó minden tekintetben érdemesebbek mellőzésével, igen gyakorivá vált, kivált az úgynevezett jobb állások tekintetében. De rendszeressé mégis ez a gyakorlat nem vált eddig soha. Ellenkezőleg Nagyméltóságod elődjei mindig odatörekedtek, hogy a kívülről pályázók figyelembevételére a közjegyzői intézmény fenntartása érdekében és e törvény intenciójához képest is megtartsa kivételes jellegét; és kivált a jobb állások betöltésénél — elég az eddigi budapesti üresedésekre utalnunk — sikerrel is tudták szembehelyezni a törvényesség és méltányosság követelményeit, mondhatjuk az egész jogászvilág helyeslése mellett, a legnyomatékosabb ellenkező irányú törekvéseknek.

Hogyha ilyen körülmények között Nagyméltóságod közvetlen elődje a parlamentben tett kijelentéseihez képes a közjegyzői karon kívül állók kinevezését egyenesen rendszeressé akarta fejleszteni oly módon, hogy hat állás közül hármát közjegyzői helyettessel, kettőt ügyvéddel és egyet bíróval kívánt betölteni: úgy az ilyen, a közjegyzői intézményt egyenesen megrontó rendszer ellen, melynek sem a törvényben, sem az eddigi gyakorlatban gyökere nincs s mely minden méltányossággal is ellenkezik, a meghatározottabban óvást kell tennünk, meg lévén győződve különben róla, hogy Nagyméltóságod ezt az osztogató rendszert magáévá tenni nem fogja s addig is, míg a közjegyzői törvények a maguk egészében nem reformálatnak, magát az 1886: VII. törvényczikk eredeti intentiójához, s azon nagynevű elődjeinek gyakorlatához fogja tartani, akik a kinevezéseknél elsősorban a közjegyzői intézmény exigenciáit vették zsinórmértékül.

Nagyméltóságod elődje az igazságügyi tárca tárgyalása alkalmából a közjegyzői állások szaporítására is kitért, szempontul állítván fel e részben az aránytalan közjegyzői jövedelmek kiegyenlítését. Az állások szaporítását s a közjegyzők létszámának emelését mindig kívánatosnak tartottuk és sohasem elleneztek, sőt sokszor magunk is javaslatba hoztuk új állások rendszeresítését, midőn egyes helyeken az ügyforgalom emelése, vagy ettől is eltekintve a közönség érdeke azt megokolttá tették. Mégis Nagyméltóságod elődjének érintett kijelentése, melylyel tudtunkkal a bíróságok vezetőihez intézett az a felszólítás is karöltve járt, hogy az egyes közjegyzői állások ügyforgalma és azok megosztása tekintetében hozzá javaslatot tegyenek, bennünk súlyos aggodalmakat és a közjegyzői karban országszerte nagy nyugtalanságot keltett. Keltett pedig azért, mert a közjegyzői ügyforgalom országszerte épen nem mutat emelkedő irányzatot, sőt ellenkezőleg évtizedek óta vesztegel. A megélhetési viszonyok mindenfelé súlyosabbak lesznek, a közjegyzők panaszai anyagi helyzetük tekintetében általánosodnak és rendesekké lesznek az esetek, mikor az úgynevezett jobb állások is megüresedvén, az elhunyt közjegyző családját egyenesen nyomorban hagyja hátra; úgy hogy a közjegyzői állások szaporítása kivált általánosabb mérvben minden egyébnek, csak időszerűnek nem mondható. Aggodalmakat keltett azonfelül Nagyméltóságod elődjének ez a bejelentése azért is, mert a megokolás, melylyel azt kísérte, arról győzött meg bennünket, hogy a közjegyzői karnak anyagi helyzete felől Nagyméltóságod elődje a legtévesebb módon volt értesülve. Feltétlenül félreismerése a valóságnak, hogy Nagyméltóságod elődje a közjegyzők egy részéről mint dúslakodókról beszélt. A közjegyzőknek kisebb részéről, az országos létszámnak egy töredékéről lehet annyit legföljebb elmondani, hogy állásának megfelelő jövedelemmel rendelkezik. Értünk pedig megfelelő jövedelem alatt annyit, amennyi a közjegyzővel egykorú bíró fizetésével felér, megtévén a közjegyző tiszta jövedelméből azokat a levonásokat, amelyeket okszerű gazdálkodás mellett legalább is az özvegyi nyugdíjat pótló járadék biztosítása végett, tőkésítés vagy valamely biztosító intézetnél való befizetések útján évenként teljesíteni kell. Pedig a bírói fizetések hazánkban igen alacsonyak. És a mértéktelenül megdrágult életviszonyok között alig elegendők a tisztességes létminimum fedezésére.

A közjegyzői állások túlnyomó részének azonban olyan a jövedelmezősége, hogy ha megtörténnék az okszerű gazdálkodás mellett mellőzhetlen évi tőkésítés vagy járadékbiztosítás, az illető közjegyzői jövedelmek a kor és gyakorlati idő szerint megfelelő bírói jövedelmeknek alatta maradnának. Hogy a magyar középosztálynak csekély takarékosági hajlama mellett a tiszta jövedelemnek ezen helyesen a teherlapra könyvelendő része valóságban a legtöbbször nem így kezeltek, az egyike az okoknak, amelyek a közjegyzők anyagi helyzetét a valóságnál kedvezőbbnek tüntetik fel. A másik ok társadalmunknak abban az általános hajlamában keresendő, hogy vagyoni tehetőségét a valóságosnál kedvezőbb színben szereti feltüntetni és az avval párhuzamosan járó s a mások vagyonát és jövedelmét szertelenül elnagyoló hajlamban.

Hogy egyptár állásnak ügyforgalma a többié fölött aránytalanul kimagaslik — ámbár húszezer forintos, sőt mint Nagyméltóságod elődje említette harmincz-harminczötezer forintos közjegyzői jövedelmek még ezek között sem fordulnak elő — az a szabad kereseti foglalkozás sok állandó kísérő tünete és minden kiegyenlítési törekvésnek ellentálló következménye, melynek egyéb karok, mint az ügyvédi, orvosi stb. is példáit mutatják anélkül, hogy ezekből az illető foglalkozásoknak általában jövedelmező voltára volna bárki is következtetést. A közjegyzőségre nézve, mely a közönségtől nyert megbízások munkakörében szintén osztja ezen szabad kereseti foglalkozások természetét, legföljebb az az egy körülmény jellemző, hogy az ilyen kivételes ügyforgalmú állások száma az egész kar állományához viszonyítva alig négy-ötre rug, bizonyosságul annak, hogy a közjegyzői foglalkozás kedvezőtlen anyagi helyzetében nem csupán az általános gazdasági helyzetnek egy tünetét, hanem különös okokat is kell keresnünk, melyek az intézmény szervezetében fekszenek. Szaporításokat, kivált nagyobb mérvűeket, valamint a közjegyzői jövedelmekről közzsájon forgó alaptalan mende-mondák, úgy egyes kivételes ügyforgalmak sem tesznek megokolttá, az utóbbiak legföljebb abban az esetben, hogyha a közjegyzőnek az illető székhelyen kartársa nincsen, úgy hogy feltehető, miszerint kivételes ügyforgalmát monopolszerű helyzetének köszönheti. Mert ellenkező esetben a szaporítás csak a bírói megbízások megosztását vonná maga után s evvel a másik ugyanazon székhelyen levő kisebb iroda fennmaradását veszélyeztetné.

Avval az erős bizalommal vagyunk eltelve Nagyméltóságod iránt, hogy a szaporítások kérdésében, ha vele tényleg foglalkozni kíván, szem előtt fogja tartani azt a veszedelmet, mely egy közjegyzői proletariatus megteremtésével magát az intézményt és a jogszolgáltatásnak általa ellátott részét fenyegeti, s hogy magát elhatározásaiban nem alaptalan mende-mondák, vagy közhiedelmek, hanem a hivatalos ügyforgalmi kimutatások adatai és a véleményadásra leginkább hivatott közjegyzői kamarák jelentései által fogja vezéreltetni. Ami különösen az ügyforgalmi kimutatásokat illeti, nagyon ajánlanók Nagyméltóságodnak, hogy azoknak bizonyos irányban, melyek a közjegyzői jövedelmek nagyságára világot vetnek, kiegészítését fontolóra venni kegyeskedjék. Ilyen volna egyebek között annak elrendelése, hogy a közjegyzők az általuk tárgyalt ingyenes

hagyatékok arányszámát rendszeresen kimutassák. Ez az arányszám országszerte az összes hagyatékoknak körülbelül egyharmadára rug. A díjazott hagyatékok legnagyobb része a legalsó — hat koronás — általányi fokra esik országszerte és igen nagy része az érdembe hozott tárgyalási díjnak le nem fizettetik és behajthatlan marad. Ezeknek a körülményeknek arányszámszerű statisztikai kimutatása szintén oly rendszabály volna, mely Nagyméltóságodat meggyőzné arról, hogy midőn a közjegyzői állásoknak a mai közjegyzői hatáskör alapján való szaporítása ellen állást foglalunk, akkor ebben nem önző kari érdek, hanem a méltányosság és az intézménynek jogszolgáltatási szempontból vett érdekei vezérelnek.

Általában — ha már ezt az alkalmat panaszaink előadására felhasználjuk — a közjegyzői törvénynek revíziójára és a közjegyzői intézménynek, mint egésznek reformjára bátorkodunk Nagyméltóságod figyelmét felhívni, nemcsak karunk, de a perenkívüli jogszolgáltatás korszerű átalakításának érdekében is.

A közjegyzői törvények sok részben teljesen elavultak, másrészen — minő az okirati jog — már kezdettől fogva sem illeszkedtek bele szervesen jogrendszerünkbe. A birói megbizotti viszony megszüntetését, jelesen az örökösödési eljárásban, már az 1874: XXXV. t.-cz. parlamenti tárgyalása alkalmával közvetlenül kilátásba helyezte az akkori minister, Pauler Tivadar. A tapasztalatok azóta ezt a rendszert megokoltabbnak és szükségesebbnek igazolták, mint talán várható volt. Maga az ügynevezett hagyatékátadóvégzés semmiféle prejudiciális jelentőséggel nem bír, hanem lényegében nem más, mint az örökségi czímen következő átháramlási eset jogi körülményeinek hites tanusítása. Ennélfogva semmivel sem indokolható, hogy ezt a hites tanusítást a bíróság végezze, amelynek hatásköréből a modern jogfejlődés a hites tanusításokat már mindenütt kivette és ne a kir. közjegyző, aki ugyanavval az értelmi és erkölcsi képesítéssel bír, akinek eljárása alaposág, gyorsaság és felelősség szempontjából ugyanazokkal a törvényes biztosítékokkal körülvethető és akinek épen az az egyedüli rendeltetése a modern jogszolgáltatásban, hogy a jogforgalom igényelte hites tanusításokat, mint államilag e czélból kirendelt közeg, elvégezze. Hogyha a járásbiróságoknak ezidőszerint ebben a munkakörben alkalmazott személyzetét, ennek a személyzetnek munkáját és járandóságait summázzuk, akkor az ilyen rendszabálynak a birói szervezet és hatáskör szempontjából is olyan távlatai nyílnak, amelyekért egyedül is érdemes és hasznos dolog volna annak életbeléptetése. A közjegyzői intézmény reformját karunk harmincz év óta sürgeti s részletes javaslatainkkal és kérelmeinkkel telt az igazságügyministerium irattára.

Avval az erős bizalommal vagyunk eltelve Nagyméltóságod iránt, hogy intézményünk reformját egyéb tervei közé mint egyik legsürgősebbet felveszi. Nagyméltóságod ezzel hervadhatlan érdemeket fog szerezni magának igazságügyünk fejlesztésében s el nem muló nevet intézményünk történetében. Az egész közjegyzői kar, jelesen ez a kamara is a legnagyobb készséggel magára vállalja azt a — minél nagyobb — részét ennek a munkának, melylyel őt Nagyméltóságod bizalma megtisztelni fogja.

*

A magyar kir. közjegyzők országos egylete m. hó 24-én tartotta meg folyó évi rendes közgyűlését, melynek jegyzőkönyvét lapunk következő számában fogjuk közölni. *Zimányi Alajos* elnök a következő jelentést terjesztette a közgyűlés elé:

Mindnyájunknak nyomasztó emlékezetében van a lefolyt 1906. év.

Országunknak összes politikai, közgazdasági, társadalmi és erkölcsi élete minden ágazatban annyira forrongásban volt, hogy ebben a forgatagban minden kigondolható helyzet kavargásba került.

Hasonlónak tűnik fel ez az állapot ahoz, amikor valamely katlanban a víztömeg forrásba kerül. Abban minden porcika zúgva, sisteregve össze-vissza kavargog, felszínre hoz egyet-mást, keletkeznek buborékok, azok szét is pattannak és elenyésznek. Ez a forrongás országunkra oly vehementiával tört reá, hogy alkotmányunkat már-már a szétrobbanás veszedelme kerülgette. A mi közjegyzőségünk és karunk helyzete nem maradhatott érintetlenül a mult évi kavargásban. De a sokféle deprimáló tapasztalat nem csupán a lefolyt 1906. évben vette kezdetét, — már régi idő óta merülgettek fel egyes körülmények, amelyek helyzetünket és magát a közjegyzői intézményt fokenként a hanyatlás útjára szorítgatják. Már 32 évvel ezelőtt a közjegyzőség életbeléptetése alkalmával az intézménynek egész szervezete lejtős alapra helyeztetett. Én itt nem fejtegethetem az időközben felmerült és egymást láncolatban követő erre vonatkozó kérdések minőségét és lényegét, mert mindez nem tartozik megnyitó előterjesztésbe; de általánosságban mégis meg kell némely körülményt említenem, mert országos egyletünknek célja és feladata a közjegyzői kar helyzetének méltányos javítását előmozdítani. Ehhez pedig ismernünk kell az erre szolgáló sérelmi okokat és káros okozatokat.

Néhány oly körülményt tehát meg kell itt említenem, amelynek okszerű tanulmányozása és figyelembevétele által a közjegyzői törvényt oda lehetne módosítani, ahol ezt a maga létfeltételében látnunk és tudnunk kellene, és pedig nem egyedül saját érdekünkben, hanem főképp az ország igazságszolgáltatásának közérdekéből.

Elsősorban a közjegyző személyes társadalmi helyzetére vonatkozólag feltűnik az a körülmény, hogy a közjegyző állása az országgyűlési képviselő állásával a törvény rendelkezése szerint összeférhetlen; de hogy miért, ez az ok sehol sincs sem kifejtve, sem igazolva, és ez nem is áll harmonikus értelemben az egyéb élethivatás közt élők választói és választható képességének minősége tekintetében.

Pedig amidőn az állam, — midőn a törvényhozás a közjegyzőséget mint közhiteli jogintézményt életbeléptette: bizonyára azt is szem előtt tartotta, hogy ezt az intézményt továbbra is a fejlődés útján szemé előtt tarthassa.

Vajjon kitől vehet a törvényhozás magának legilletékesebb gyakorlati értesítést, információt arra nézve, hogy ez a fontos közhitelű, jogbiztonsági intézmény betölti-e azt a feladatot, amelyre rendelve van. De mivel az országgyűlésen e közvetlen információk elmaradtak: most már a következményeket fájdalmasan látjuk.

Másik körülmény, amit sérelmeink között fel kell említenem, a közjegyző hatáskörére és munkálatainak minőségére vonatkozik.

Már az intézmény életbeléptetése idejében előírt hatáskör ingatag, határozatlan módozatai kiindulási alapját képezték annak az idegenkedésnek, ami az igazságszolgáltatás körében foglalkozó egyéb factorok közt fejlődött, és magával hozta az idegenkedést a közjegyzői működés némely ágazatára, és hiába forgatjuk a dolgot, bizony az idegen áramlat átcsapott a törvényhozó testületre, a kormányra s egyéb köztestületekre is, amint ezt itt utóbb tényleges tapasztalatokkal meg fogom ismertetni.

Csudálatos, hogy egy jogállamban ezen az úton juthat egy jogintézmény annyira, hogy itt most már jogügyleti munkálatok kezelésébe nem jogászok, hanem a községi jegyzők, zugirászok nyiltan, testületi modorban, helyet, illetőséget, befolyást, intézményes jelleget arrogálnak magok részére, mint hogy ezt legújabb eseményképen mutatja az, hogy a kormány körében a telekkönyvi rendtartás tárgyában még csak előkészítés alatt álló törvényjavaslat munkálatai alkalmából a községi jegyzők országos congressust kívánnak tartani annak eléréséhez, hogy telekkönyvi ügyekben a községek kebelében előforduló szerződések felvétele és a telekkönyvi beadványok készítése az ügyvédek és közjegyzők mellőzésével a községi jegyzők hatáskörébe utaltassék, mert csak azok ismerik a községi birtokviszonyokat.

Még egy harmadik, mélyreható sérelmünket, életfeladatunknak egyik columnalis kérdését, a közjegyzői munkadíjaknak szabályozását kell itt felemlítenem.

Midőn annak idejében a közjegyzői törvény hatályba lépett, akkor első ízben az országgyűlés felhatalmazása alapján az igazságügyminister ideiglenes díjszabályzatot adott ki, amely szabályzat öt éven át volt hatályban, amikor azután az 1880. évi L. t.-cikkben lettek szabályozva a díjak és ez a szabályzat mai napig fennáll. Már ez a szabályzat is hátrányosabb lett az előbbi, vagyis a ministeri rendeletben szabályozott díjazásnál, de ehhez most már hozzájárult, hogy időközben a pénzértékviszonyok, egyéb gazdasági, forgalmi és minden megélhetési tekintetek ezt ez elavult pénzértékviszonyokhoz alkalmazott díjszabályzatot nagyban túlszárnyalták és a díjszámítás kérdését kínossá tették.

Mégis mindezek csak elviselhetők volnának, ha ezekhez hozzá nem járult volna az örökösödési eljárást szabályozó 1894. évi XVI. törvénycikk abbeli rendelkezése, hogy a közjegyző nagymennyiségű munkálatokat ingyen köteles teljesíteni.

Mindnyájan tudjuk, hogy csekély értékű hagyatéki ügyeknek tárgyalásánál, halasztási kérdéseknél, póttárgyalásoknál, az illetékszabási hivatalokhoz szükséges kimutatások készítésénél, másolatoknál, hitelesítéseknél a munkálatoknak ingyen való teljesítése oly nagy számban fordul elő és minden egyes ügy forgalmának adatai arra a megdöbbentő tapasztalatra vezetnek, hogy seholy világon, akár a kézimunka körében, akár nagyobb tudományos és gyakorlati foglalkozások körében nem fordul elő az, ami a közjegyző irányában itt nálunk felmerül.

Ez már számos évek óta folyik így, de sohasem vétetett tekintetbe, hogy csak az ingyenes munkálatok a közjegyzőnek nagyobb irodai és fel-

szerelesei kiadásokat okoznak, minden megtérítési remény nélkül; és mégis ezenfelül az államkincstár ezeket az ingyenmunkálatokat kereseti foglalkozásnak, kereseti alapnak tekinti és a közjegyzőt állami adóval sújtja, ezt rajta behajtja.

Az ingyenes tárgyalás alá tartozó hagyatéki ügyeken kívül pedig a többi oly hagyatéki ügyekre nézve, amelyeknek tárgyalása után mégis díj várható volna — a törvény az úgynevezett örökösödési és hagyományi birtokbizonyítványi eljárás rendszerét állapítja meg; de már ezeket nem utalja a közjegyző hatáskörébe, hanem átengedi másnak, bárkinek. Ennek az eredménye az, hogy ilyen munkálatoknak csak egy része kerül jogásznak és jogismerő ügyvédnek munkálata alá, de többi nagy részének intézése zugirászok közreműködése által történik.

De minek sorolom mindezeket elő, amikor ezeket és ezekhez hasonló számtalan sérelmeket közülünk mindegyik számtalan változatban úgy is tud. Én tehát itt ezekre csak azért mutattam reá, mert főképp a felhozott körülményekben rejlik vigasztalan helyzetünk és főképp mert ezek a körülmények nyújtják majd a reformmunkálatok főtekinteteit.

Említettem, hogy nem most keletkeztek ezeknek a fejleményeknek fokozatos alakulásai, hanem már a közjegyzőség kezdetén előre volt látható, hogy az intézmény alapszervezetében baj van.

Azok a kartársak, akik akkor már működésben voltunk, beláttuk, hogy máris több módosításra van szükség és nekünk, közjegyzőknek kell gyakorlatból kimutatni, hogy miben álljanak ezek a módosítások, amelyek szükségesek, hogy a közjegyzőség az igazságszolgáltatás és jogbiztoság közérdekének céljára szabatosabb hatáskörrel és önállósággal legyen szervezve.

A kamarák, mint egymástól különálló testületek a törvényben részükre kijelölt működési körben nem léphettek az egész országban egyöntetű actióba és ez a körülmény mutatta meg az utat arra, hogy az ország minden közjegyzője egyetbe lépjen.

Országos egyletünk tehát akkor megalakult.

Közgyűlésünkről, valamint a központi bizottság üléseiről azon idő óta felvett és meglevő jegyzőkönyvek tanuskodnak arról, hogy egyletünk kezdettől fogva erélyesen járt el részint írásbeli felterjesztések, részint személyes küldöttségek által, részint pedig emlékiratok beadásával nemcsak a ministerhez, a minisiterelnökséghez, államtitkárokhoz, hanem az országgyűléshez is, mindenütt feltárva a közjegyzői törvényben rejlő és a jövőre kiható káros következményeket, sürgetve a módosítást.

Ezeken felül az egylet megbízásából részint magam, részint másik kartársam társaságában személyesen eljártunk az országgyűlés jogügyi bizottságának minden egyes tagjánál, kiket szóval s emlékirat átnyújtásával sürgetőleg kértük hol egyik, hol másik égető sérelmünk módosításának az országgyűlésen való támogatására.

De még ezzel sem szüntettük be fáradozásainkat, hanem újabb időben a központi bizottság megbízásából az ismételve felmerült sérelmek tárgyában írásban és küldöttségi eljárás mellett szintén be lettek adva a kellő alkalmú felterjesztések.

Mindez mai napig semmit sem használt, és ami történt is reánk vonatkozólag, abban nincs köszönet.

Nemcsak az egyesületünkhöz tartozó kartársak, hanem azok a többi kartársaink is, akik nem tagjai az egyesületnek, az időközi kedvezőtlen helyzetek láttára egy újabb, nagyobb szabású eljárási módban és kísérletben állapodtak meg. Tudjuk ugyanis, hogy az ország összes közjegyzői két ízben gyülekeztünk össze országos congressusban. És íme — nemcsak nem lett ennek sem eredménye, — de épen ezen idő óta nagyobb fokozatban következett a hanyatlás. Többi között azóta jött létre a községi jegyzők munkálataira vonatkozó Tisza-féle ismert törvény; azóta emelkedett országunkban a zugírászat hallatlan virágzásra.

Ezenkívül azóta esett még előbbi ministerünknek az országgyűlés előtt nyilvánított az a kijelentése, hogy a közjegyzői kérdéssel most nem is akar foglalkozni, mely kijelentésnek értelme azt jelzi, hogy észre sem akarja venni, miszerint az állam közhitének és jogbiztonságának egyik lényeges jogintézménye annyira le van pocsékolva, hogy alig lehet már reáismerni, tehát nem időszerű dolog ő előtte azzal törődni; mégis egy másik kijelentése szerint annyiban foglalkozik vele, hogy miután adatai vannak arról, hogy némely közjegyző jövedelme 35 ezer, 25 ezer koronára megy évenként, tehát a közjegyzői állásokat szaporítani kívánja, de a hatáskör minden módosítása nélkül.

Hogy egy minister az országgyűlés színe előtt valamely tudományos készütséghez kötött jogintézmény fejlődését ily kilátással, ily célzattal hozza kapcsolatba, hogy jogtudós közegeinek csak hitvány jövedelme legyen, az állam közérdeke pedig szóba se jöjjön, ilyesmit az igazságszolgáltatás politikájának történetében képzelhetlennek tartottuk.

Hová irányozzuk tehát ily helyzetben gondolatainkat. Minő feleletet adjunk azokra a kérdésekre, amelyek több oldalról felmerülnek.

Mit feleljünk arra, hogy hát tulajdonképen mi a közjegyző hatásköre és hivatása, mire való ily helyzetben a közjegyzőség.

Első tekintetre nem is oly könnyű erre a feleletre, mert tekintetbe kell azt is vennünk, hogy több vidéki kartársunktól érkeznek egyesületi ügyünkben hozzám levelek, melyek ott kényes megélhetési viszonyokról adnak értesítést; érkeznek levelek valamely elhalt vidéki kartársunk családjának szomorú sorsáról, kiknek részére az egyesületi segélypénz-alapból valamely segély nyújtandó.

Mindazáltal nekünk egyesületi hivatásunkból kiindulva ez összes felhozott körülményeknek másik oldalára is ki kell terjesztenünk figyelmünket és követnünk kell feladatunkat.

Ugyanis a nyomasztó emlékezetű 1906. évben állami életünk és alkotmányunk a veszedelem örvényéből menekülve, oly kormányzat vezetése alá került, melyhez mindannyian bizodalommal ragaszkodunk.

Habár ez a kormány Magyarország állami életének vezetését politikai, közgazdasági, társadalmi forrongás ideje alatt, de mégis az alkotmány védelmének szárnyai alatt vette át és így azt gondolhatná valaki, hogy az ország dolgait már könnyű szerével csak folytatni kell, de látjuk, hogy a fejlődés és haladás ösztöne, életszükségletei nagymennyiségű érintkezések

és ebből eredő ügyletek sokaságát rejti méhében, de ezenfelül azt is látjuk, hogy saját országunk eseményeibe belevágtak az egész világra kiterjedő újabb eszmék, elvek, társadalmi és erkölcsi fogalmak annyira, hogy mindezek együttevén egészen más alakulásba viszik az országot, és a többi közt még a vagyonjog és a magánélet tudományos definitiója is sarkukon fordulnak meg és a nemzetnek újabb életiránya van keletkezésében.

Mindezek ellenállhatlan erővel viszik most már kormányunkat és törvényhozásunkat oda, hogy a fokozódó jogügyletek vezetését lehetetlen lesz továbbra is odadobni bárkinek, aki leginkább politikai befolyásból beavatkozva, rongja az igazságszolgáltatás hitelét, a jogélet rendjét és a jogbiztonság nyugalmát.

Ezeket meggondolva és közjegyzői intézményünknek hivatását a jövő állami életviszonyokban tekintetbe véve, azt hiszem magunkévá tehetjük azt a kijelentést, hogy: „hazánkban a közjegyzőség nem volt, hanem lesz“ és pedig olyan lesz, amely az igazságszolgáltatás többi intézményével harmonikus kapcsolatban, azokkal együtt hozza virágzásba ujjonnan alakulandó országunk igazságszolgáltatásának ügyét.

Nem terjeszkedem ennek a kilátásnak részletesebb indokolásába, de tisztelt kartársaim ennek a feltevésnek némi jeleit maguk is bizonyára észrevették és bizonyára gondolnak arra is, hogy egyesületünk részére újabb tevékenységi idő nyílik meg, tehát az egyesületi ügyek vezetéséhez újabb erőre, fiatalabb erőgyűjtők tehetségére lesz szükség.

*

A telekkönyvi reform. A magyar általános polgári törvénykönyv tervezetét előkészítő állandó bizottság folyó évi február hó 25-én és 26-án *Imling* Konrád dr. igazságügyi államtitkár elnöklete alatt értekezletet tartott, amelyen folytatta a telekkönyvi reform előkészítése tárgyában 1906. évi december havában megkezdett tanácskozásait. Napirenden voltak a telki szolgálomok áthelyezhetőségét, elbirtoklás által való megszerzését, nem-használás általi megszüntetését, továbbá a haszonélvezőt terhelő kötelezettségeket és a haszonélvezet megszüntetését tárgyazó elvi kérdések. A kérdésekhez hozzászóltak: *Gottl* Ágoston curiai tanácselnök, *Tervey* Imre ministeri tanácsos, *Ádám* András és *Thirring* Lajos curiai bírák, *Grosschmid* Benő, *Schwarz* Gusztáv és *Sághy* Gyula egyetemi tanárok, *Sipőcz* László árvaszéki elnök, *Nagy* Emil országgyűlési képviselő, *Molecz* Dani, *Schreyer* Jakab, *Baracs* Marcell, *Menyhárh* Gáspár ügyvédek, *Schilling* Rudolf kir. közjegyző, *Mattyasovszky* Miklós min. titkár, *Décsei* Ignác és *Sebess* Dénes ítélőtáblai bírák. Az értekezlet tanácskozását márczius 5-én folytatja.

*

A körmöczbányai kir. közjegyzőség hatósági köre az igazságügyministernek 1907. január 27-én 4321/1907. sz. a. kelt rendeletével az ujbányai kir. járásbiróság területkörére kiterjesztett. Ezen kiterjesztés folytán az aranyosmaróti kir. közjegyzőség hatósági köre az aranyosmaróti és verebélyi kir. járásbiróságok területkörére szorítkozik. Ezen változás f. évi márczius hó 1-én lép hatályba.

*

Személyi hír. Meghalt *Zagyva Lajos* debreczeni kir. közjegyző.

*

László Pál, a m. kir. központi díj- és illetékszabási hivatal főnöke, közismert illetéki kézikönyvének V. kiadására hirdet előfizetést.

A kézikönyv V-ik kiadása az eddigi kiadások minden tekintetben bevált rendszere és beosztásának megtartása mellett megfelelő feldolgozásban, magyarázatok és példákkal kísérve tartalmazni fogja mindazokat a törvényeket, határozatokat és rendeleteket, amelyek a bélyeg és illetékekre vonatkozólag eddigelé hozattak. A munka mintegy 48 nyomott ívnyi terjedelemben körülbelül a f. 1907. év május havában fog megjelenni.

A megrendelési, illetve előfizetési feltételek a következők: Egyes fűzött példány ára 6 kor., díszes vászonkötésben 7 kor. Ha egyszerre öt vagy ennél több példány rendeltetik meg s azok egy csomagban szállíthatók, példányonként fűzve 5 kor., díszes vászonkötésben 6 kor. Azokat, akik a kézikönyvre előfizetőket gyűjtenek s a gyűjtött példányokat saját címük alatt egy csomagban átveszik, minden 6 koronával gyűjtött öt fűzött, illetve 7 koronával gyűjtött öt kötött példány után egy tiszteletpéldány illeti. A munka megjelenése után a fűzött példányok bolti ára 8 korona lesz.

Az előfizetés legczélszerűbben postautalványon, a megrendelés pedig levelezőlapon történhetik, melyek szerzőhöz (vámपालota) küldendők. A példányok portomentesen küldetnek meg.

K ü l f ö l d.

Az alsó-ausztriai cs. kir. közjegyzők kollegiuma 1906. december hó 15-én tartott teljes ülésében a következő határozatot hozta: Gyakran előforduló jelenség, hogy az óvatolandó váltók bemutatása alkalmával az óvatolt egyén a váltóösszeget kifizeti, de az eljáró közjegyző díj- és költségeinek kifizetését megtagadja. Noha a közjegyző a váltót kiszolgáltatni köteles és megtartási jogot nem gyakorolhat, kétségtelen miszerint a megkereső féllel szemben

a közjegyzői rendtartáson alapuló jogos igénye van díj- és költségeinek megtérítésére, ha a jelzett okból az óvást nem is vette fel. Ennélfogva azzal a, különösen egyes bécsi bankok és nagyobb czégek részéről tapasztalható eljárással szemben, hogy ilyen esetekben a közjegyzőnek díj- és költségmegtérítési igényéről való előzetes lemondását kívánják: az alsó-ausztriai cs. kir. közjegyzők kollegiuma az alsó-ausztriai cs. kir. közjegyzői kamara indítványára kijelenti, hogy közjegyző részéről azon kötelezettség elvállalása, hogy váltók vagy kereskedelmi utalványok bemutatása alkalmával a teljesített fizetés elfogadásáért és kiszolgáltatásáért díjat és költséget a közjegyző nem számít, az illoyalis konkurrentiára irányuló és nyilvánvaló díjleszállítási tendenciánál fogva, a kar becsületének és méltóságának megsértését képezi és ennélfogva fegyelmileg megtorlandó.

*

A kézjegy hitelesítése alkalmával az osztrák közj. rendt. 82. §-a értelmében meghivandó tanuk, az osztrák legfelsőbb törvényszék mint fegyelmi bíróságnak 1907. január 4-én kelt határozata szerint, sem azonossági, sem ügyleti tanuknak a közjegyzői rendtartás értelmében nem tekinthetők, hanem csupán az aláírást pótló kézjegy megerősítésére és a fél nevének írására vannak hivatva, ennélfogva reájuk az a korlátozás, hogy tanukul a közjegyző segéd személyzetéhez tartozók meg nem hívhatók, nem áll.

*

Egy sajátkezű végrendelet keltezésénél az örökhagyó „Drezda 1904. április 18“ helyett „Drezda 1804. április 18“-t írt. Az alsóbiróságok, az íráshiba nyilvánvalósága dacára, a végrendeletet érvénytelennek nyilvánították. A Reichsgericht azonban, noha a végrendelet tételének helye és ideje helyesen megjelölve nem lett, a végrendelet érvényességét kimondotta.

*

A közjegyzőség elválasztása az ügyvédségtől Poroszországban tovább halad. Ujabban Boroszlóban szerveztetett 3 és Hannoverben 1 önálló közjegyzői állás, melyek betöltésénél az ügyvédi gyakorlat folytatathatása kizáratik.

*

Osztrák joggyakorlat. Ha az örökös az örökös nyilatkozatot a leltár jogkedvezményével jelenti ki és a leltár költségei a hagyatékból nem fedezhetők, az örökös azokért személyes felelősséggel is tartozik. (*Legfelsőbb törvényszék 1906. február 3.*) A közjegyző, aki a peres fél nevében a felebbezést élőszóval jegyzőkönyvbe foglalás végett bejelenti, közönséges meghatalmazottnak

tekintendő, aki költségmegállapításra igényt nem tarthat. (U. a. 1906. október 3.) A házastársak között létrejött, de közjegyzői okiratba eredetileg nem foglalt kölcsönügylet alapján utóbb az adós házastárs által kiállított és a tartozás elismerését tartalmazó közjegyzői okirat csődön kívül meg nem támadható, mert a közjegyzői okiratba foglalás elmulasztása a tényleg létrejött kölcsönt nem létezővé nem teszi és azzal, hogy a formai okokból nem érvényesíthető követelés a formai kellékek pótlása által jogilag is érvényesíthető kötelemmé változtatják át, a hitelezők jogköre sérelmet nem szenvedett. (U. a. 1906. június 19.) Ügyvéd közbenjöttével kötött szerződés bejelentésének kötelezettsége az ügyvédet terheli és így a fél terhére felemelt illeték elő nem írható. (Közigazgatási bíróság 1906. január 20.) Ha valamely ingatlanra a biztosítéki zálogjog a fennálló hitelezési viszonyból keletkezendő követelésekre nézve be van kebelezve és utóbb a fél nyilatkozata alapján a tényleg létesült követelés erejéig ugyanazon rangsorozatban a zálogjog újból bekebeleztetik, ezen utóbbi bejegyzés után illeték nem írható elő. (U. a. 1906. január 20.) Ha az örökhagyó végrendelete szerint üzlettársa az örökösöknek egy bizonyos összeget kifizetni tartozik és ennek ellenében az üzleti aktívák és passzívák tulajdonába mennek át: az üzlettárs javára tett és a kifizetendő összeggel terhelt hagyomány forog fenn, miért is az üzleti vagyonhoz tartozó ingatlanok után az átírási illetéket, az üzletrész és a kifizetendő összeg közötti különbözet után pedig az örökösödési illetéket kell kiszabni. (U. a. 1906. január 26.) Örökhagyó azon rendelkezése, hogy fivére tartozása be nem hajtható, ha vagyoni helyzeténél fogva azt megfizetni nem képes, nem foglal magában tartozáselengedési hagyományt, mert a tartozás jogi fennállását nem érinti. (U. a. 1906. február 14.) Csupán a megajándékozott által aláírt okirat után az ajándékozási illeték elő nem írható, hanem csakis a nyugtabélyeg rovandó le. (U. a. 1906. február 14.)

Német joggyakorlat. Kártérítéssel tartozik a közjegyző, aki a váltóóvást egy a váltón lévő forgatmányokkal nem igazolt váltóbirtokos nevében vette fel, mert a közjegyző az óvási cselekmény teljesítése előtt megvizsgálni tartozik, vajon az óvás érvényessége nem ütközik-e akadályba, nevezetesen vajon a megbízó váltóbirtokosi minősége a váltóval igazolva van-e? (Reichsgericht 1906. május 29.) A közjegyző tanukihallgatása kéretett egy perben, melynek tárgyát az okirat felvétele körül állítólag történt tévedésbeesítés képezte. A felek egyike csődben lévén, a tömeggondnok és a másik fél a közjegyzőt a hivatalos titoktartás alól feloldották, de a közadós maga nem. A vallomás megtagadása jogosnak mondatott ki, mert a titoktartás alóli feloldás jogát a csődbe jutott fél tömeggondnoka rendszerint gyakorolhatja ugyan, de nem olyan esetben, amikor személyes jellegű tekintetek forognak fenn, nevezetesen állítólagos tévedésbeesítés forog szóban. (U. a. 1906. május 30.)

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- — hivatal —
Egész évre . . . 10 kor.	DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Budapest, Andrássy-út 9.
Félévre . . . 6 „	Főmunkatárs: DR. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom: A biztosítéki jelzálogjog különleges jogi természete és a váltóhitelbiztosítéki okiratok. — Az új svájci házassági vagyonjog. — Felsőbirósági határozatok. — Lapszemle. — Közlemények.

A biztosítéki jelzálogjog különleges jogi természete és a váltóhitelbiztosítéki okiratok.

A jogi irodalomban utóbbi időben sok szó esett a váltóhitelbiztosítéki okiratok szövegezéséről és különösen arról, hogy van-e mai jogunk mellett mód arra, hogy az ingatlan mindenkori tulajdonosa az egyszer bejegyzett biztosítéki zálogjog alapján azzal fedezett hitelt vehessen igénybe? Ezen lehetőséghez ugyanis számos jogosult érdek fűződik. A jelzálogi fedezet melletti váltóhitelezés úgy a gazdaközönségre, valamint a pénzüzetekre nézve vitális szükségletet képez. Az ingatlantulajdonosoknak vannak időközönként megújuló hitelszükségeik, melyek kielégítésére a hosszúlejáratú jelzálogkölcsön egyáltalán alkalmatlan. De ettől eltekintve a jelzáloggal fedezett váltókölcsön különösen vidéken és kisebb ingatlanok *állandó* megterhelésének is rendszerinti módja, mert a kisebb vidéki pénzüzetek rendszer jelzálogkölcsönök nyújtásával nem immobilizálhatják tőkéiket és miután a kötvényekre adott kölcsönök telekkönyvi átruházás nélkül nem adhatók tovább, nem marad más mód, mint a bekebelezett váltóhitel, mely mellett egyrészt megvan